

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут прикладної економіки і менеджменту ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: «Організація і методика обліку та аудиту основних засобів (на прикладі ПП ФІРМА «ГАРМАШ»)»

ШИФР КРМ.ОтаА.1.580-03.1.14

Здобувача: _____ **Кайгородова О.М.**

Керівник: _____ **доц. Ощепков О.П.**

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від ”б“ червня 2024 р., протокол № 15.

Завідувач кафедри

обліку та аудиту _____ **Валерій НЕМЧЕНКО**

Одеса – 2024 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут прикладної економіки
і менеджменту ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри обліку та аудиту

« _____ » _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Кайгородова Олега Миколайовича

Тема роботи: «Організація і методика обліку та аудиту основних засобів (на прикладі ПП ФІРМА «ГАРМАШ»)»

1. Затверджена наказом від 06 жовтня 2023 р. наказ № 580-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 7 червня 2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: Звітні дані про діяльність підприємства за 2021- 2022р.р.

4. Перелік питань, які потрібно розробити: Теоретичні основи обліку та аудиту об'єкту дослідження. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства за 2021-2022 роки. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку і аудиту об'єкту дослідження на ньому. Висновки та пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) таблиць – 41 , рисунків – 4 .

6.Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

2. Дата видачі завдання **15 лютого 2024 р.**

Керівник _____ Ощепков О.П.

Завдання прийняв до виконання _____ Кайгородов О.М.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	15.02.24 - 15.03.24	
2. <i>Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства</i>	16.03.24 - 21.04.24	
3. <i>Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку і аудиту за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	22.04.24- 28.05.24	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	29.05.24 - 7.06.24	

Здобувач-магістр _____ Кайгородов О.М.

Керівник роботи _____ Ощепков О.П.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-магістр Кайгородов О.М.._____

АНОТАЦІЯ
кваліфікаційної роботи
на тему: «Організація і методика обліку та аудиту основних засобів
(на прикладі ПП ФІРМА «ГАРМАШ»)»
на здобуття ступеню вищої освіти «Магістр»

У вступі обґрунтовано актуальність вибраної теми завдання, мета, завдання, об'єкт дослідження, викладено організаційну і методологічну основу дослідження, інформаційне забезпечення.

У розділі 1 «Сутність організації та методики облікового процесу основних засобів» досліджено економічну сутність, структуру, характеристику основних засобів, методологію їх обліку та місце в структурі активів підприємства.

У розділі 2 «Фінансово-економічний аналіз діяльності ПП ФІРМА «ГАРМАШ»» наведена характеристика основних показників діяльності, здійснено поглиблений аналіз основних засобів, аналіз фінансових результатів, аналіз фінансового стану, фінансової стійкості та банкрутства.

У розділі 3 «Організація і методика бухгалтерського фінансового обліку та аудиту основних засобів на ПП ФІРМА «ГАРМАШ»» досліджено питання загальної організації бухгалтерського фінансового обліку на підприємстві, розкрито методику і організацію обліку операцій з основними засобами, проведено аудит достовірності відображення обліку основних засобів відповідно вимогам П(С)БО та Плану рахунків бухгалтерського обліку.

У висновках та пропозиціях зроблені теоретичні узагальнення і запропоновані рекомендації, які спрямовані на удосконалення організації і методики обліку та аудиту основних засобів на ПП ФІРМА «ГАРМАШ».

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини	– 89
таблиць	– 41
рисуноків	– 4
додатків	– 4

Зміст

ВСТУП	5
1. СУТНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	8
1.1 Сутність та характеристика основних засобів	8
1.2 Характеристика організації та методики обліку основних засобів	11
1.3 Облік надходження та вибуття основних засобів	14
1.4 Організація і методика обліку амортизації основних засобів	21
1.5 Організація обліку ремонту та поліпшення основних засобів	24
1.6 Організація обліку переоцінки, інвентаризації та аудиту основних засобів	27
2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПП ФІРМА «ГАРМАШ»	38
2.1 Техніко-економічна характеристика підприємства	38
2.2 Аналіз основних засобів	42
2.2.1 Аналіз наявності, складу, структури та руху основних засобів	42
2.2.2 Аналіз стану основних засобів	43
2.2.3 Аналіз структури основних засобів за основним видом діяльності	44
2.2.4 Аналіз ефективності використання основних засобів	45
2.3 Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства	46
2.4 Загальний аналіз фінансового стану підприємства	59
3. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПП ФІРМА «ГАРМАШ»	64
3.1 Загальна характеристика організації бухгалтерського, фінансового обліку на підприємстві	64
3.2 Методика обліку основних засобів на ПП ФІРМА «ГАРМАШ»	68
3.3 Аудит основних засобів на ПП ФІРМА «ГАРМАШ»	73
Висновки та пропозиції	82
Список використаної літератури	86
Додатки	90

ВСТУП

Характеристика сучасної економіки, в межах якої працюють підприємства, обумовлена спочатку пандемією, а зараз ще й війною, яку розв'язала Росія. В результаті військових дій частина економіки країни зруйнована, багато промислових підприємств зруйновано, в тому числі харчових. Тому важливим стає питання щодо ефективності використання основних засобів, максимального їх збереження. Контроль за ефективністю використання основних засобів залежить від організації своєчасного одержання надійної і досить повної обліково-аналітичної інформації. Тобто зростає роль та значення організації і методики обліку основних засобів на підприємстві, як однієї з найважливіших функцій управління.

Неоднозначність трактування зміни нормативно-правового регулювання сутності основних засобів, а також різні підходи до сприйняття інформації про ці об'єкти у фінансовому та податковому обліку, все це спонукало вибір теми дослідження та її актуальність.

Теоретичну й методичну основу кваліфікаційної роботи сформовано на підставі законодавчих та нормативних актів України з питань бухгалтерського фінансового обліку операцій з основними засобами; наукових розробок економістів з обліку основних засобів; облікових, аналітичних і статистичних даних; бухгалтерської та фінансової звітності ПП ФІРМА «ГАРМАШ» за 2021-2022 роки.

Питання сутності, складу та характеристики основних засобів розглядалися в працях багатьох зарубіжних і вітчизняних вчених. Разом з тим, однозначності в сутності і характеристиці категорії «основні засоби» серед вчених не має. Так, основні засоби як основний капітал розглядали Адам Сміт, С.Фішер, К.Маркс. Взаємозв'язок між основними засобами та основними фондами розглядають М.В.Афанасьєв і А.В.Гончаров. Ряд авторів основним критерієм визначення основних засобів виокремлюють їх матеріально-речову форму. Інша група авторів до визначення критерію «основних засобів» поклали час їхнього використання і форму

перенесення їх вартості на вироблену продукцію.

Визначенню основних засобів як необоротних активів, які призначені для господарської діяльності, належать роботи авторів Н.А. Литнєва, Л.І. Малявкіна, Т.В. Федорова. Остання група авторів в якості критерію до характеристики основних засобів виділяють амортизацію.

Проблеми обліку відтворення основних засобів і їх аналізу, особливо в умовах реформування економіки, є предметом особливої уваги економічної науки. Ці питання розглядали автори: Л.В.Гуцаленко, А.С.Гловюк, І.В.Ковальчук та інші. Питання обліку амортизації розглядали О.В.Зінченко, В.А.Кихтенко. Використання ефективності основних засобів розглядали О.В.Коваленко, Т.А.Кулаковська, І.В.Поповиченко, та інші.

Недостовірною оцінкою основних засобів може привести до негативних наслідків: викривленого відображення в балансі діючих обсягів основних засобів та їх співвідношення з оборотними засобами; неточного обчислення сум зносу впливає на собівартість виробленої за їх допомогою продукції; недостатнього визначення суми амортизаційних відрахувань впливає на своєчасне їх відтворення, а також впливає на показники прибутковості та рентабельності підприємства, об'єктивної характеристики ефективності виробництва.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження та розробка теоретичних, організаційних та методичних заходів що до удосконалення бухгалтерського обліку основних засобів та аудиту ефективності їх використання та наданням практичних рекомендацій

Виходячи з мети дослідження для її реалізації необхідно розглянути наступні завдання:

- розглянути класифікацію основних засобів за ознаками;
- розглянути організацію та методику синтетичного та аналітичного обліку основних засобів відповідно до вимог чинного законодавства;
- провести фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства з поглибленим аналізом використання основних засобів;
- розглянути облікову політику на підприємстві та особливості

організації та методики обліку операцій з основними засобами;

- провести аудит основних засобів на ПП ФІРМА «ГАРМАШ».

В результаті розглянутих питань запропонувати практичні рекомендації щодо удосконалення організації і методики обліку та аудиту операцій з основними засобами з метою підвищення ефективності їх використання та метою покращення фінансово-економічного стану ПП ФІРМА «ГАРМАШ».

Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі є організація і методика бухгалтерського фінансового обліку на ПП ФІРМА «ГАРМАШ» та особливості використання обліку основних засобів на підприємстві.

Предметом дослідження виступає сукупність теоретичних та методичних питань організації обліку та аудиту основних засобів на ПП ФІРМА «ГАРМАШ».

Методи дослідження. Для узагальнення й оцінки стану організації та методики ведення обліку основних засобів використано методи асоціацій і аналогій; логічного аналізу і синтезу сутності основних засобів та напрямків облікової політики; порівняльного аналізу основних засобів за два роки; системного вивчення господарських процесів; методів узагальнення, групування, а також схематичні та графічні методи дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в дослідженні питань взаємозв'язку впливу результатів аудиту ефективності використання основних засобів та фінансових результатів діяльності підприємства.

Апробація результатів роботи. Основні теоретичні та практичні результати дослідження доповідалися на науковій конференції здобувачів вищої освіти 26-29 березня 2024 р. та отримали позитивну оцінку.

Загальна структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст роботи становить 89 стор., містить 41 таблиці на 19 стор., 4 рисунки на 4 стор., 4 додатка, список використаних джерел з 44 найменувань на 4 стор.

1. ХАРАКТЕРИСТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Сутність та характеристика основних засобів

Основні засоби – це активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (або операційного циклу).

Для здійснення господарської діяльності підприємства важливою умовою є забезпечення необхідними об'єктами основних засобів, саме вони здійснюють безпосередній вплив на ефективність, якість роботи і результати всієї фінансово-господарської діяльності підприємства. Для цього необхідно визначити критерії, які характеризують основні засоби. Для організації проведення бухгалтерського обліку важливо такі критерії:

- актив повинен бути в реальному відображенні, тобто матеріальний;
- основний засіб не змінює власну натуральне речовинну форму або його структуру в процесі використанні при нормальному функціонуванні;
- використовується тривалий час, більше одного року.

Разом з тим, існують різні підходи до визначення сутнісних характеристик основних засобів, які порівнюють їх з основними фондами або з капіталом. З точки зору характеристик основних засобів як капітал, розглядали Адам Сміт, С.Фішер, К.Маркс, які виділяли серед капіталу засоби праці, які безпосередньо приймають участь у процесі виробництва і виступають у формі «кістної і мускульної системи виробництва»[43; 36, с.191].

На трактування сутності основних засобів, автори розділились на де кілька груп. Перша група вказує на взаємозв'язок між основними засобами та основними фондами, якій розглядали автори М.В. Афанасьєв і А.В. Гончаров, стверджуючі, що вони «Беручи участь в створенні товару засоби виробництва виступають як виробничі фонди» [14, с.56].

Автори другої групи в основу критерію визначення основних засобів

виділяють їх матеріально-речову форму, тобто це сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу у сфері матеріального виробництва і у невиробничій сфері. Такій підхід підкреслюють автори Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна, В.І. Кисла [17, с. 12]. В свою чергу, В.В. Бабіч та В.Г. Золотогоров трактують поняття основних засобів таким чином: «основні засоби – це сукупність матеріальних цінностей, що мають натуральну форму та тривалий час діють, як у сфері матеріального виробництва, так і у сфері нематеріального, втрачаючи свою вартість у міру зношення» [16].

Наступна група авторів в основу критерію поклали час використання і форму перенесення вартості виробленої продукції, до яких можна віднести С.М. Гречка, який вважає, що «основні засоби – це засоби праці, що беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох циклів, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і поступово, по мірі зношення, переносять свою вартість на продукцію, що виробляється» [22, с.24]. Більш розширене тлумачення цього поняття наводить Довгалюк Н.В., який визначає основні засоби як матеріальні активи підприємства будь-якої форми власності, що неодноразово використовують у виробничих циклах та зберігають свою натуральну форму, та перекосять свою вартість на вироблену продукцію частинами, строк використання яких перевищує один рік (або операційний цикл) [28].

Четверта група вчених характеризує основні засоби як необоротні активи, які призначені для господарської діяльності, тобто планується використовувати в господарській діяльності, до яких належать автори Н.А. Литнєва, Л.І. Малявкіна, Т.В. Федорова [32, с. 68]. До цієї же групи належить Бутинець Т.А., яка трактує основні засоби з економічної точки зору як вкладений капітал «...який повинен обліковуватися за собівартістю і їх можна прирівняти до витрат майбутніх періодів,... розуміються як ресурс, що знаходиться на підприємстві» [20].

П'ята група авторів в якості критерію до характеристики основних

засобів виділяють амортизацію. До цієї групи належать автори: Й.С. Завадський [31, с.289], Н.Д. Бабяк [16, с.178] та інші, які вважають амортизацію як «поступове, по мірі зношення, перенесення вартості основного засобу на продукцію, що виробляється підприємством».

Враховуючи різні підходи до визначення основних засобів, ми можемо погодитись з точкою зору автора А.М. Коваленко, який пише, що «основні засоби – це засоби праці, які використовуються (експлуатуються) впродовж тривалого часу, при цьому зберігаючи свою первісну фізичну форму, і переносять свою вартість на вироблений продукт частинами, протягом декількох виробничих циклів унаслідок фізичного та морального зносу» [18, с. 192], тобто, він виділяє три критерії, які характеризують основні засоби, відокремлюючи їх від інших ресурсів, які використовуються в процесі виробництва:

- використання тривалий час, більше одного року;
- не зміна власної матеріально-речової форми;
- перенос вартості основних засобів на готовий продукт частинами, по мірі їх фізичного і морального зносу.

В нормативних документах П(С)БО 7 «Основні засоби» визначено: «основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року» [10].

Згідно із пп 14.1.138 Податкового кодексу України «основні засоби - матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській

діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)» [3]. Характеристика наведено в Додатку Б.

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО 16) «Основні засоби» характеризує основні засоби як матеріальні об'єкти, які утримують для використання у виробництві, постачанні товарів, наданні в оренду або для адміністративних цілей на протязі більше одного періоду [13].

На підставі розглянутих підходів до характеристики основних засобів можна зробити висновок, що основні засоби – це матеріальні активи, які придатні для використання в процесі діяльності суб'єкта підприємництва, очікуваний термін використання яких більше одного року, які втрачають свою вартість частково, не змінюють власну речовинну форму і перенесення на створений продукт їх вартості по мире зносу.

1.2 Характеристика організації та методика обліку основних засобів

Для визначення процесу організації обліку основних засобів, важливим моментом виступає визначення об'єкту обліку основних засобів. Об'єкт основних засобів повинен виступати як закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього або окремих конструктивно відокремлених предметів, що призначений для виконання певних самостійних функцій, чи відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів одного або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс – певну роботу тільки як система елементів в комплексі, а не самостійно.

Відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» можна виділити основні завдання з організації обліку основних засобів:

– правильне документальне оформлення та своєчасне відображення в

регістрах обліку надходження, внутрішнього переміщення й вибуття об'єктів;

- контроль над зберіганням основних засобів;
- контроль над затратами на ремонт та модернізацію основних засобів;
- правильне обчислення та відображення в обліку сум амортизації;
- отримання документально обґрунтованих і достовірних даних про наявність та рух основних засобів за місцями їх експлуатації;
- виявлення результатів від реалізації об'єктів основних [10].

Для оперативного отримання інформації, яка характеризує основні засоби та операції з їх руху і використання, необхідно забезпечення автоматизованої організації системи управління основними засобами. Такий підхід до організації облікового процесу дає можливість забезпечення суб'єктів оперативною інформацією, можливість використовувати розрахунки операцій з основними засобами в автоматизованому порядку. Також це дає можливість об'єднати в одну систему оперативний, статистичний та бухгалтерський облік основних засобів. Розглянутий підхід зі забезпечення процесу обліку основних засобів дозволить вдосконалити організацію і методику обліку основних засобів:

- поліпшення первинного обліку та оптимізація форм документообігу;
- своєчасно проводити ревізію або внутрішнього аудиту основних засобів;
- раціональне використання кожної групи документів, методів обробки та узагальнення інформації обліку;
- своєчасного та повного розрахунку сум амортизації, визначення зносу відповідно до встановлених норм, що потребує вдосконалення методики нарахування амортизації з урахуванням визначення терміну корисного використання об'єкта основних засобів та відображенні даних у фінансовій звітності;
- вдосконалення методики проведення та відображення переоцінки основних засобів в обліку, (витрати або доходи), визначення реальної

вартості об'єкту, що характеризує процес переоцінки(дооцінка або уцінка), як фактор впливу на сальдо балансу.

Разом з тем, процес обліку основних засобів передбачає визначити методи оцінки основних засобів на кожному етапі їх руху і використанні [29]. Розглядають наступні види і методи оцінки основних засобів наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Характеристика методів оцінки основних засобів

Види оцінки основних засобів	Склад елементів оцінки	Коли використовується
Первісна вартість	Ціна придбання+ непрямі збори і податки +страхування ризиків + логістика + монтаж і введення в експлуатацію	При по постановці на баланс
Залишкова вартість	Різниця між первісною вартістю та сумою зносу	Відображення в балансі
ліквідаційна вартість	Сума коштів, яку планують отримати при ліквідації основних засобів	При оцінці інвестицій та суми амортизації
справедлива (ринкова) вартість	Ринкова вартість продажу, відновлювана вартість	При переоцінці основних засобів

Для організації методики обліку основних засобів при формуванні первісної інформації про об'єкти основних засобів важливе використовувати первинні документи обліку, які затверджені Міністерством статистики про наявність та рух основних засобів. Організація обліку основних засобів здійснюється за аналітичними і синтетичними рахунками.

Модель відображення порядку формування облікової інформації про наявність, рух, стан й експлуатацію об'єктів основних засобів підприємства включає чотири етапи:

- організаційні аспекти побудови обліку основних засобів;
- спостереження, фіксування та документація фактів операцій господарювання;
- систематизація та групування облікової інформації;
- узагальнення отриманої облікової інформації про об'єкти основних засобів для складання фінансової звітності.

1.3 Облік надходження та вибиття основних засобів

Згідно П(С)БО 7 «Основні засоби» придбані основні засоби зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. Одиницею обліку основних засобів є об'єкт основних засобів. Придбання основних засобів може бути різними методами і формами: купівля, обладнання, машин, устаткування; внесок засновників у статутний фонд; безкоштовне отримання від інших організацій; побудова підрядниками будівлі, споруд. Тому не залежно від методу придбання, виникає потреба визначення первісної вартості придбаних основних засобів.

Для здійснення облікових операцій з основними засобами використовують активний рахунок 10 «Основні засоби» з відповідними субрахунками [5]:

- 101 - земельні ділянки.
- 102 - капітальні витрати на поліпшення земель.
- 103 - будинки та споруди.
- 104 - машини та обладнання.
- 106 - інструменти, прилади та інвентар.
- 107 - робоча і продуктивна худоба.
- 108 - багаторічні насадження.
- 109 - інші основні засоби.

Сума аналітичних субрахунків дорівнює синтетичному рахунку 10.

Типова кореспонденція операцій з основними засобами наведено у Додатку В

Характеристика елементів, які формують первісну вартість основних засобів, придбаних за плату, зазначені у п. 8 П(С)БО 7 «Основні засоби», а саме:

- суми, що сплачують постачальникам активів та підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків);
- реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються в зв'язку з придбанням (отриманням) прав на об'єкт основних

засобів;

- суми ввізного мита;
- витрат зі страхування ризиків доставки основних засобів;
- витрат на транспортування, установку, монтаж, налагодження

основних засобів;

- інших витрат, безпосередньо пов'язані з доведенням основних засобів до стану використання із запланованою метою.

Витрати, які не включаються до первісної вартості основних засобів, це придбані(створені) повністю або частково за рахунок запозичень (за винятком фінансових витрат, які включаються до собівартості кваліфікаційних активів відповідно до П(С)БО 31 "Фінансові витрати").

Первісна вартість об'єкта основних засобів збільшується з одночасним створенням забезпечення на суму, яка виникає у підприємства при демонтажу, переміщення об'єкта та облаштування земельної ділянки.

Процес придбання основних засобів передбачає окремого порядку документообігу, який розроблено обліковою політикою підприємства відповідно законодавчих та нормативних документів, колективного договору підприємства на підставі генеральних погоджень. Відображення документообігу операцій з обліку основних засобів наведено у додатку В.

Господарські операції з виготовлення, придбання та введення в експлуатацію основних засобів оформлюються підприємствами первинними документами, які розкривають інформацію про:

- назву первинного документа, яка характеризує оформлену господарську операцію;
- дату складання;
- реквізити підприємства, від імені якого складено документ;
- зміст, кількісні та вартісні показники обсягу господарської операції;
- назву об'єкта основних засобів, його інвентарний номер, дату початку і місце експлуатації, термін корисного використання;
- технічну характеристику та вартість об'єкта основних засобів, його

переоцінку, ремонт, поліпшення та амортизацію;

- посади осіб, які здійснювали господарську операцію та оформлення первинних документів з їх підписами;

- перелік технічної документації, що передається) разом з об'єктом основних засобів;

- походження коштів (власні, взаємні, цільові), які використані для придбання, будівництва і поліпшення основних засобів;

- особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати осіб, які брали участь у здійсненні господарської операції.

Порядок документообігу для обліку надходження наведено на рис.1

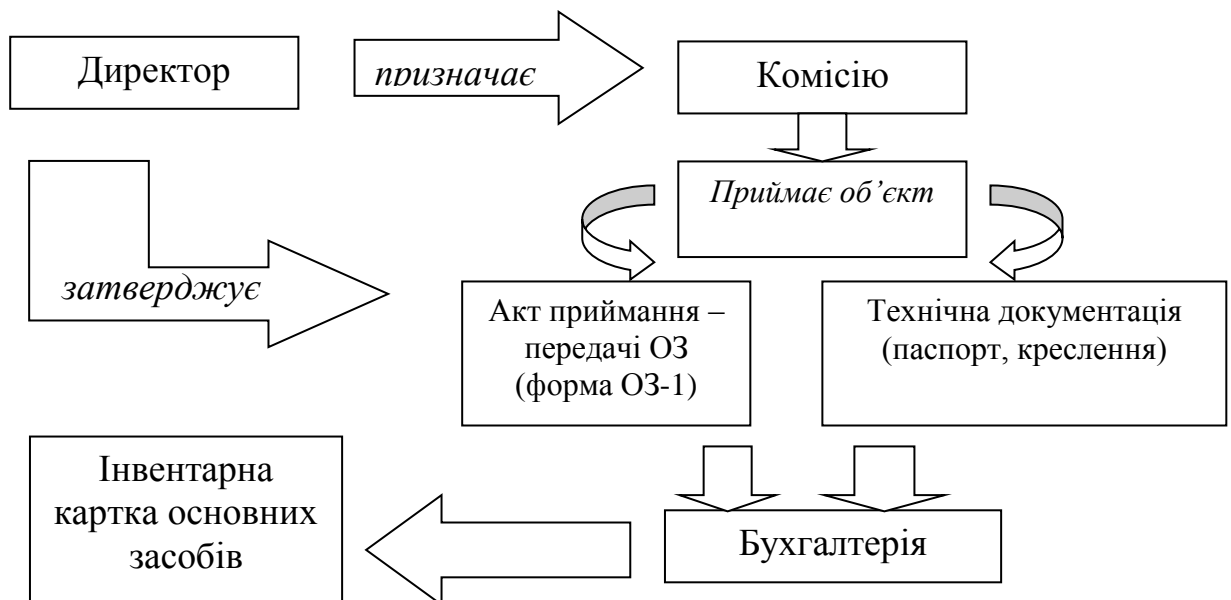

Рис. 1 – Документування операцій з надходження основних засобів

Згідно з «Методичних рекомендацій № 561» підставою для зарахування на баланс основних засобів є акт приймання-передачі (введення в експлуатацію) основних засобів [19]. Типові форми первинної облікової документації з обліку основних засобів наведені у Додатку Д.

Основні засоби також можуть бути придбані шляхом обміну на подібний об'єкт. Подібні (однорідні) об'єкти – об'єкти, які мають однакове функціональне призначення та однакову справедливую вартість.

Первісна вартість об'єкту основних засобів, отриманого в обмін на

подібний об'єкт, дорівнює залишковій вартості переданого об'єкту. Якщо залишкова вартість переданого об'єкту перевищує його справедливу вартість, те первісною вартістю об'єкту основних засобів, отриманого в обмін на подібний об'єкт, є справедлива вартість переданого об'єкта з включанням різниці до витрат звітного періоду.

Основні засоби можуть бути придбані також шляхом обміну на неподібний об'єкт та з визначення подібних (однорідних) об'єктів (п. 4 П(С)БО 7) впливає, що до неподібних належать об'єкти основних засобів, які мають різне функціональне призначення та/чи різну справедливу вартість.

Згідно з п. 13 П(С)БО 7 первісна вартість об'єкту основних засобів, придбаного в обмін на неподібний актив, дорівнює справедливій вартості переданого немонетарного активу, збільшеній на суму грошових коштів чи їх еквівалентів, що була передана під час обміну.

Сума доходу за бартерним контрактом визначається за справедливою вартістю активів, робіт, послуг, що одержані або підлягають одержанню підприємством, зменшеною або збільшеною відповідно на суму переданих або одержаних грошових коштів та їх еквівалентів (п. 23 П(С)БО 15).

Отримати чи придбати основні засоби можливо також як внесок до статутного фонду. Згідно з п. 10 П(С)БО 7 первісною вартістю основних засобів, внесених до статутного капіталу підприємства, визнається погоджена засновниками підприємства їх справедлива вартість з урахуванням витрат, передбачених п. 8 П(С)БО 7, що перелічені вище.

Розглянемо також варіант безоплатного одержання основних засобів. Відповідно до п. 10 П(С)БО 7 первісна вартість безоплатно отриманих основних засобів дорівнює їх справедливій вартості на дату отримання з урахуванням витрат, передбачених п. 8 П(С)БО 7 – їх ми вказували вище.

На суму справедливої вартості одержаних основних засобів збільшують додатковий капітал підприємства (кредит субрахунку 424 «Безоплатно одержані необоротні активи») і пропорційне нарахованій амортизації визнають дохід від безоплатно отриманих основних засобів:

Дебет 424 Кредит 745.

Облік вибуття основних засобів, як правило, здійснюється внаслідок фізичного і морального старіння, непридатність для подальшої експлуатації.

Причинами вибуття основних засобів на підприємстві можуть бути:

- реалізація основних засобів;
- безоплатна передача основних засобів;
- ліквідація у зв'язку з вимушеною заміною основних засобів (аварія, стихійне лихо, невідповідність критеріям визнання активу);
- ліквідація повністю амортизованих основних засобів;
- обмін на подібні та неподібні об'єкти;
- передача у статутний капітал інших підприємств;
- крадіжка основних засобів.

Для визначення непридатності основних засобів до використання, можливості їх використання іншими підприємствами, організаціями та установами, неефективності або недоцільності їх поліпшення (ремонту, модернізації тощо) та оформлення відповідних первинних документів керівником підприємства створюється постійно діюча комісія.

Постійно діюча комісія:

- здійснює безпосередній огляд об'єкта, що підлягає списанню;
- встановлює причини невідповідності критеріям активу;
- визначає осіб, з вини яких відбулося передчасне вибуття основних засобів із експлуатації, вносить пропозиції щодо їх відповідальності;
- визначає можливість продажу (передачі) об'єкта іншим підприємствам, організаціям та установам або використання окремих вузлів, деталей, матеріалів, що можуть бути одержані при демонтажі, розбиранні (ліквідації) основних засобів, встановлює їх кількість і вартість;
- складає і підписує акти на списання основних засобів.

В актах на списання наводяться дані, що характеризують об'єкти основних засобів: рік виготовлення або будівництва об'єкта, дата його надходження на підприємство і початок експлуатації, первісна (переоцінена)

вартість об'єкта, сума нарахованого зносу, передбачений і фактичний строк корисного використання, проведені ремонти, причини вибуття тощо.

Складені комісією акти на списання основних засобів відображаються в бухгалтерському обліку після їх затвердження керівним органом Деталі, вузли, агрегати та інші матеріали, отримані при розбиранні і демонтажу основних засобів, що ліквідуються, оприбутковуються з визнанням іншого доходу і зарахуванням на рахунки обліку матеріальних запасів, включаючи матеріальні цінності і деталі з вмістом матеріалів, які приймаються спеціалізованими заготівельними підприємствами.

У разі часткової ліквідації об'єкта основних засобів його первісна вартість та знос зменшуються відповідно на суму первісної вартості та зносу ліквідованої частини об'єкта, а пропорційна ліквідованій частині сума сальдо з дооцінки відображається зменшенням додаткового капіталу і збільшенням нерозподіленого прибутку. Якщо підприємство не може визначити первісну вартість заміненої частини, воно може її оцінити у сумі витрат на заміну.

Повернення орендодавцю орендованих у складі цілісного майнового комплексу основних засобів з оформленням орендодавцем і орендарем документів приймання-передачі відображається орендарем за кредитом рахунків обліку основних засобів і дебетом рахунків обліку зносу.

Ліквідація основних засобів може відбуватися з причин, які не залежать від підприємства (стихійне лихо, аварія, крадіжки, розкрадання тощо). У разі списання основних засобів, які вибувають в результаті аварії або стихійного лиха, до акту додається копія акту аварії і зазначаються обставини стихійного лиха. Регістри аналітичного обліку основних засобів, що вибули, додаються до документів, якими оформлені факти вибуття основних засобів.

Фінансовий результат від вибуття об'єктів основних засобів визначається вирахуванням з доходу від вибуття основних засобів їх залишкової вартості, непрямих податків і витрат, пов'язаних з вибуттям основних засобів. Регістри аналітичного обліку основних засобів, що вибули, додаються до документів, якими оформлені факти вибуття основних засобів.

Бухгалтерські проводки та їх відображення можна розділити в даному випадку на три частини.

Операції з ліквідації основних засобів з власної ініціативи (внаслідок морального та фізичного зносу). Згідно з п. 33 ПБО 7 «Основні засоби» якщо основний засіб перестає відповідати критеріям визнання активом, такий основний засіб вилучається з активів. Інструкцією № 291 встановлено, що залишкова вартість списаних основних засобів та витрати, пов'язані з їх ліквідацією (розбирання, демонтаж), відносяться на дебет субрахунку 976 «Списання необоротних активів».

Цінності, отримані від ліквідації основних засобів, оприбутковуються за дебетом субрахунків обліку відповідних активів і кредитом субрахунку 746 «Інші доходи від звичайної діяльності».

При цьому, згідно з п. 2.12 Методичних рекомендацій № 2 вартість отриманих запасів оприбутковується за чистою вартістю реалізації або в оцінці можливого їх використання, яка може бути визначена виходячи з вартості подібних запасів за наявності їх на балансі підприємства, з урахуванням ступеня їх придатності до експлуатації.

У разі часткової ліквідації об'єкта основних засобів його первісна (переоцінена) вартість та знос зменшуються відповідно на суму первісної (переоціненої) вартості та зносу ліквідованої частини об'єкта (п. 35 ПБО 7).

В таблицях 1.2.–1.4. наведено інформацію щодо проведенень та документації з обліку вибуття основних засобів за різними причинами.

Таблиця 1.2 – Облік вибуття основних засобів через ліквідацію

№ п/п	Зміст операції	Д-т	К-т	Документи, що підтверджують проведення операції
1	Списано знос ліквідованого системного блоку до комп'ютера (інв. № 5041)	131	1041	Акт по ф. ОЗ-3
2	Списана залишкова вартість ліквідованого об'єкту ОЗ	976	10	Акт по ф. ОЗ-3
3	Списані на фінансовий результат витрати, пов'язані з ліквідацією об'єкту основних засобів	79	976	Бухгалтерська довідка

Таблиця 1.3 – Облік операцій з продажу основних засобів

№ п/п	Зміст операції	Д-т	К-т	Документи, що підтверджують проведення операції
1	Відображена договірна вартість комплекту офісної меблі (інв. № 5601)	377	742	Договір купівлі-продажу
2	Відображена сума податкових зобов'язань з ПДВ	742	6411	Податкова накладна
3	Списано знос комплекту офісної меблі	131	10	Акт по ф. № ОЗ-1
4	Списана залишкова вартість об'єкту ОЗ	972	10	Акт по ф. № ОЗ-1
5	Отримана оплата	311	377	Виписка банку
6	Списано дохід на фінансовий результат від продажу основних засобів	742	943	Бухгалтерська довідка
7	Списано на фінансовий результат залишкова вартість комплекту офісної меблі	79	972	

Таблиця 1.4 – Облік вибуття основних засобів внаслідок безкоштовної передачі

№ п/п	Зміст операції	Д-т	К-т	Документи, що підтверджують проведення операції
1	Списана балансова вартість безоплатно переданого принтеру (інв. № 5039)	976	10	Акт прийому-передачі по ф. ОЗ-1
2	Відображена сума податкових зобов'язань з ПДВ	976	6411	Податкова накладна
3	Списані на фінансовий результат витрати, пов'язані з безоплатною передачею об'єкту основних засобів	79	976	Бухгалтерська довідка

1.4 Організація і методика обліку амортизації основних засобів

Організації і методика обліку амортизації основних засобів передбачає групування їх відповідно терміну корисного використання та функціонального призначення. Для цього на підприємстві розробляється амортизаційна політика, яка визначає вартість основних засобів, термін корисного використання в межах державної амортизаційної політики, вартісна межа віднесення об'єктів до основних засобів, методи нарахування амортизації.

Для проведення операції з обліку процесу амортизації необхідно розглянути само поняття, що є амортизація. Тому що в літературі не має єдності в цьому значенні. На нашу думку амортизація зв'язана з процесом

фізичного і морального зносу основних засобів. Тобто, амортизація є вартісне вираження форми матеріального і морального зносу основних засобів в процесі їх використанні та науково-технічного прогресу.

Амортизація основних засобів нараховується за такими методами [3]:

– прямолінійний – річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів;

– зменшення залишкової вартості – річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітнього року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації. Річна норма амортизації (у відсотках) обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість;

– прискорене зменшення залишкової вартості – річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітнього року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється, виходячи із строку корисного використання об'єкта, і подвоюється;

– кумулятивний – річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання;

– Виробничий – місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції який підприємство очікує виробити з використанням об'єкта основних засобів.

Об'єктом амортизації є первісна або переоцінена вартість основних

засобів зменшена на їх ліквідаційну вартість. Ліквідаційна вартість приймається в сумі, яку підприємство очікує отримати від реалізації основних засобів після закінчення строку їх корисного використання за вирахуванням витрат, пов'язаних з ліквідацією.

Кожна частина об'єкта основних засобів, вартість якої є суттєвою стосовно первісної вартості об'єкта, може амортизуватися окремо. З цією метою воно розподіляє суму, первісно визнану щодо об'єкта основних засобів, на його суттєві частини.

Нарахування амортизації здійснюється протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта, який встановлюється підприємством при визнанні цього об'єкта активом (при зарахуванні на баланс), і призупиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації.

Строк корисного використання - це очікуваний період часу, протягом якого основні засоби будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції. Строк корисного використання визначається підприємством самостійно з урахуванням його потужності, фізичного та морального зносу, правових або інших обмежень щодо строків використання об'єкта. За обсяг продукції, який буде виготовлено підприємством з використанням об'єкта основних засобів, приймається запланований підприємством обсяг продукції, який підприємство планує виробити з використанням цього об'єкта.

Строк корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів переглядається в разі зміни очікуваних економічних вигод від його використання, якій рекомендовано в Податковому кодексі України [3], наведено у додатку Б.

Нарахування амортизації може здійснюватися з урахуванням мінімально допустимих строків корисного використання основних засобів, встановлених податковим законодавством (крім випадку застосування виробничого методу).

Сума нарахованої амортизації відноситься до складу витрат (рахунки 15, 23, 91– 94), залежно від напрямку використання кожного конкретного об'єкта основних засобів. Наприклад, за об'єктом адміністративного призначення амортизація списується на рахунок 92.

Нарахування амортизації за новим методом починається з місяця, наступного за місяцем прийняття рішення про зміну методу амортизації. Нарахування амортизації здійснюється на пасивному рахунку 13 з відповідними субрахунками в залежності від виду основних засобів. Нарахування амортизації проводиться щомісячно. Місячна сума амортизації при застосуванні прямолінійного методу визначається діленням річної суми амортизації на 12. Місячна сума амортизації при застосуванні методів зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості та кумулятивного визначається діленням суми амортизації за повний рік корисного використання на 12.

Нарахування амортизації починається з місяця, наступного за місяцем, у якому об'єкт основних засобів став придатним для корисного використання. Нарахування амортизації припиняється, починаючи з місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта основних засобів, переведення його на реконструкцію, модернізацію, добудову, дообладнання, консервацію. Нарахування амортизації при застосуванні виробничого методу амортизації припиняється з дати, що настає за датою вибуття об'єкта основних засобів.

1.5 Організація обліку ремонту та поліпшення основних засобів

Кожне підприємство, що має на балансі основні засоби, стикається з необхідністю нести витрати по їх утриманню і підтримання в робочому стані. Ці витрати включають в себе і технічне обслуговування, і ремонт, і модернізацію. Для правильного відображення в обліку дуже важливо правильно кваліфікувати ті чи інші витрати:

- техобслуговування – роботи, спрямовані на підтримку працездатності об'єкта основних засобів;

- поточний ремонт – роботи, спрямовані на забезпечення і відновлення працездатності об'єкта ОЗ шляхом усунення дрібних пошкоджень і несправностей, заміни або оновлення окремих частин об'єкта;

- капітальний ремонт – роботи, спрямовані на повне відновлення ресурсів і характеристик об'єкта шляхом заміни або оновлення його основних частин. Капітальний ремонт веде також до поліпшення основних засобів, що відповідним чином відображати в бухобліку;

- поліпшення – це роботи з модернізації, модифікації, добудови, дообладнання, реконструкції об'єкту основних засобів, що веде до збільшення строку його використання, що зазначено п. 14 П(С)БО 7 [10].

Рішення про характер і ознаки здійснюваних підприємством робіт, тобто, чи спрямовані вони на підвищення техніко-економічних можливостей (модернізація, модифікація, добудова, реконструкція) об'єкта, що приведе у майбутньому до збільшення економічних вигод, чи здійснюються вони для підтримання об'єкта в придатному для використання стані та одержання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигод від його використання, приймається керівником підприємства з урахуванням результатів аналізу існуючої ситуації та суттєвості таких витрат.

Витрати на поліпшення основних засобів для відновлення майбутніх економічних вигод, очікуваних від їх використання, визнаються капітальними інвестиціями за умови, що балансова вартість активу не перевищує суми його очікуваного відшкодування. Сумою очікуваного відшкодування вважається найбільша з двох оцінок: чиста вартість реалізації або теперішня вартість майбутніх чистих грошових надходжень від використання основних засобів, включаючи його ліквідаційну вартість. Допомогти в цьому питанні може наявна на підприємстві технічна документація на основні засоби. Якщо це верстати або обладнання, в технічній документації зазвичай прописуються необхідні заходи, пов'язані з обслуговуванням.

Технічне обслуговування – це операція чи захід, або комплекс операцій

або заходів, спрямованих на підтримання справності або працездатності основного засобу. Проведення технічного обслуговування не призводить до збільшення майбутніх економічних вигод від використання об'єкта, а направлено на можливість використання об'єкта за призначенням і отримання колишніх економічних вигод.

Відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» витрати на утримання та обслуговування основних засобів, належать [4]:

- до складу собівартості готової продукції (рахунок 23 – за основними засобами, безпосередньо використовуваним у виробничому процесі);
- до складу загальновиробничих витрат (рахунок 91 – за основними засобами загальновиробничого призначення);
- до складу адміністративних витрат (рахунок 92 – за основними засобами загальногосподарського призначення);
- до складу витрат на збут (рахунок 93 – за основними засобами, пов'язаним зі збутом продукції);
- до складу інших операційних витрат (рахунок 94 – по об'єктах соціально-культурного призначення).

Ремонт –це комплекс заходів, спрямованих на відновлення справності або працездатності об'єкта основних засобів. Ремонт може бути поточний і капітальний. Різниця між цими видами ремонтів полягає у масштабності. Для правильності відображення в обліку видів ремонту поліпшення або модернізації основних засобів може відрізнитися від відображення витрат на ремонт.

Витрати на капітальний ремонт об'єктів основних засобів визнаються витратами звітного періоду. Такі витрати можуть бути визнані капітальними інвестиціями, якщо витрати на значний огляд і капітальний ремонт можуть бути ідентифіковані з окремою з амортизованою частиною основних засобів.

Приймання закінчених робіт з ремонту і поліпшення основних засобів (модернізація, добудова, реконструкція тощо) оформлюється актом приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів.

Підставою для визнання капітальними інвестиціями витрат, пов'язаних

з поліпшенням основних засобів, є зростання очікуваного терміну корисного використання об'єкта, кількості або якості продукції, яка виробляється цим об'єктом. Витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані включаються до складу витрат звітного періоду. В технічні паспорти, інвентарні картки або інші регістри аналітичного обліку відповідних об'єктів основних засобів заносяться дані про змінені техніко-економічні характеристики (вартість, потужність, площа тощо) в результаті їх поліпшення. Бухгалтерський облік операцій, якій пов'язано з поліпшенням та ремонтом основних засобів, наведено в таблиці 1.5

Таблиця 1.5 – Облік витрат на поточний та капітальний ремонт і модернізацію основних засобів

№	Зміст операції	Д-т	К-т
Підрядний спосіб			
1	Роботи з модернізації об'єкта прийнято за актом, а їх вартість зарахована до складу капітальних витрат	152	631
2	Нараховано податковий кредит з ПДВ	641	631
3	Сплачено підрядчикам за виконані роботи	631	311
4	Капітальні витрати (на ремонт і модернізацію зараховуються на збільшення первісної вартості об'єкта	10	152
Господарський спосіб			
1	Відображення витрат на поточний ремонт основних засобів, що виконується ремонтною бригадою підприємства	23	66
2	Списання здійснених витрат на обслуговування та ремонт основних засобів виробничого призначення	91	23
3	Списання здійснених витрат на обслуговування та ремонт основних засобів загальногосподарського призначення	92	23
4	Списання здійснених витрат на обслуговування та ремонт основних засобів, що забезпечують збут	93	23

1.6 Організація обліку переоцінки та інвентаризації та аудиту основних засобів

Процес переоцінки основних засобів регламентується Законом 2658 «Про оцінку майна і майнових прав...» [37]. Організація процесу переоцінки основних засобів складається з наступних етапів:

1. Визначається справедлива вартість кожного об'єкту основних засобів за даними оцінки звіту про фінансовий стан.

2. Розраховується індекс переоцінки об'єкту (ІП) за формулою:

$$ІП = СВ \pm ЗВ, \quad (1.1)$$

де СВ – справедлива вартість на дату переоцінки;

ЗВ – залишкова вартість об'єкту на дату переоцінки.

Якщо ІП більше 1, то проводять дооцінку, коли менше 1, то проводиться уцінка об'єкту.

3. Проводиться розрахунок переоціненої вартості:

$$ВП = ПВ * ІП, \quad (1.2)$$

де ПВ – первісна вартість об'єкту основних засобів

4.Визначення суми амортизації після переоцінки об'єкту:

$$ПА = ІП * А, \quad (1.3)$$

де А - нарахована річна сума амортизації до переоцінки

Підприємство може переоцінювати об'єкт основних засобів, якщо залишкова вартість цього об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу. У разі переоцінки об'єкта основних засобів на ту саму дату здійснюється переоцінка всіх об'єктів групи основних засобів, до якої належить цей об'єкт.

Переоцінка основних засобів тієї групи, об'єкти якої вже зазнали переоцінки, надалі має проводитися з такою регулярністю, щоб їх залишкова вартість на дату балансу суттєво не відрізнялася від справедливої вартості.

Порогом суттєвості для проведення переоцінки або відображення зменшення корисності об'єктів основних засобів може прийматися величина, що дорівнює 1 відсотку чистого прибутку (збитку) підприємства, або величина, що дорівнює 10-відсотковому відхиленню залишкової вартості об'єктів основних засобів від їх справедливої вартості.

Первісна (переоцінена) вартість об'єкта основних засобів може бути збільшена на суму індексації, якщо:

- сума дооцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів включається до складу капіталу у дооцінках та відображається в іншому сукупному доході, а сума уцінки - до складу витрат;

- у разі наявності (на дату проведення чергової (останньої) дооцінки об'єкта основних засобів) перевищення суми попередніх уцінок об'єкта і втрат від зменшення його корисності над сумою попередніх дооцінок залишкової вартості цього об'єкта і вигід від відновлення його корисності, сума чергової дооцінки, але не більше зазначеного перевищення, включається до складу доходів звітного періоду, а різниця (якщо сума чергової дооцінки більше зазначеного перевищення) спрямовується на збільшення капіталу у дооцінках та відображається в іншому сукупному доході.

- у разі наявності (на дату проведення чергової уцінки об'єкта основних засобів) перевищення суми попередніх дооцінок об'єкта і вигід від відновлення його корисності над сумою попередніх уцінок залишкової вартості цього об'єкта і втрат від зменшення його корисності сума чергової уцінки, але не більше зазначеного перевищення, спрямовується на зменшення капіталу у дооцінках та відображається в іншому сукупному доході, а включається до витрат звітного періоду.

При вибутті об'єктів основних засобів, які раніше були переоцінені, перевищення сум попередніх дооцінок над сумою попередніх уцінок залишкової вартості цього об'єкта основних засобів включається до складу нерозподіленого прибутку з одночасним зменшенням капіталу у дооцінках. При цьому до складу нерозподіленого прибутку при вибутті цього об'єкта включається залишок перевищення сум попередніх дооцінок над сумою попередніх уцінок такого об'єкта, що відображений у складі капіталу у дооцінках. Відомості про суму перевищення попередніх дооцінок над сумою попередніх уцінок об'єкта, що включені до складу нерозподіленого прибутку, заносяться до реєстрів аналітичного обліку основних засобів.

Переоцінена первісна вартість та сума зносу об'єкта основних засобів визначається множенням відповідно первісної вартості і суми зносу об'єкта основних засобів на індекс переоцінки. Індекс переоцінки

визначається діленням справедливої вартості об'єкта, який переоцінюється, на його залишкову вартість, його можна подати у вигляді формули:

$$K_i = (I_{(a-1)} - 10) : 100, \quad (1.4)$$

де $I_{(a-1)}$ – це індекс інфляції року, за результатами якого проводиться індексація. Коли K_i не перевищує одиниці, індексація не проводиться.

Індекс інфляції року є показником інфляції, який розраховується Держкомстатом України. Відомості про зміни первісної вартості та суми зносу основних засобів заносяться до реєстрів їх аналітичного обліку.

Сума дооцінки (уцінки) вартості і зносу об'єкта основних засобів визначається як різниця цих показників до і після застосування індексу переоцінки. Якщо залишкова вартість об'єкта дорівнює нулю, то його переоцінена залишкова вартість визначається додаванням справедливої вартості цього об'єкта до його первісної (переоціненої) вартості без зміни суми зносу об'єкта. При цьому для таких об'єктів, що продовжують використовуватися, обов'язково визначається ліквідаційна вартість. Дані про переоцінку (зміна вартості і зносу) відображаються у реєстрах аналітичного обліку основних засобів (інвентарна картка обліку основних засобів, книга обліку основних засобів, Відомість обліку необоротних активів і зносу).

Сума дооцінки вартості і зносу основних засобів відображається збільшенням первісної (переоціненої) вартості і накопиченого зносу об'єкта основних засобів, а сума уцінки вартості і зносу - зменшенням первісної (переоціненої) вартості і накопиченого зносу. Різниця між сумою дооцінки вартості і сумою дооцінки зносу основних засобів зараховується на збільшення додаткового капіталу, а різниця між сумою уцінки вартості і сумою уцінки зносу включається до складу витрат.

Перевищення сум попередніх дооцінок (індексацій) разом з сумою відновлення корисності над сумою зменшення корисності і попередніх уцінок залишкової вартості раніше переоцінених об'єктів основних засобів, що вибули, відображається за кредитом рахунку обліку нерозподіленого прибутку з одночасним зменшенням додаткового капіталу. У разі

застосування підприємством іншої періодичності зарахування відповідного перевищення до складу нерозподіленого прибутку такий запис (кореспонденція) здійснюється щомісяця (щокварталу, раз на рік) у сумі, пропорційній нарахуванню амортизації. Кореспонденція рахунків операцій з переоцінки наведено в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6 – Облік операцій з переоцінки основних засобів

№	Зміст господарської операції	Бухгалтерська проводка	
		Д-т	К-т
1	Дооцінка		
1.1	Сума дооцінки первісної вартості основних засобів	10	746
1.2	Сума дооцінки амортизації основних засобів	10	131
2	Уцінка		
2.1	Сума уцінки первісної вартості основних засобів	975	10
2.2	Сума уцінки амортизації основних засобів	131	10

Організація обліку інвентаризації основних засобів складається з наступних етапів:

Перший етап – підготовчий етап інвентаризації;

Другий етап – це перевірка фактичної наявності основних засобів;

Третій етап – порівняльно-аналітичний етап, на якому здійснюється підтвердження існуючих оцінок об'єктів обліку, виявлення різниць оцінки;

Четвертий етап – підсумковий етап, який підтверджує результати інвентаризації, висвітлення її результатів в облікових регістрах.

Проведення інвентаризації забезпечується власником (власниками) або уповноваженим органом (посадовою особою), який здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів, який створює необхідні умови для її проведення, визначає об'єкти, періодичність та строки проведення інвентаризації, крім випадків, коли проведення інвентаризації є обов'язковим. Інвентаризація проводиться з метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства. Під час інвентаризації основних засобів перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан, відповідність критеріям визнання і оцінка. При цьому забезпечуються:

- виявлення фактичної наявності основних засобів;
- установлення лишку або нестачі основних засобів шляхом зіставлення фактичної їх наявності з даними бухгалтерського обліку;
- виявлення основних засобів, які частково втратили свою первісну якість та споживчу властивість, застарілих, що не використовуються;
- виявлення основних засобів, які не відповідають критеріям визнання.

Проведення інвентаризації є обов'язковим перед складанням річної фінансової звітності. Інвентаризація активів перед складанням річної фінансової звітності проводиться до дати балансу в період трьох місяців для необоротних активів (крім незавершених капітальних інвестицій, об'єктів основних засобів, які на момент інвентаризації будуть знаходитися поза підприємством, зокрема автомобілів, морських і річкових суден, які відбудуть у тривалі рейси, тощо).

При цьому інвентаризація земельних ділянок, будівель, споруд та інших нерухомих об'єктів може проводитись один раз на три роки.

Для проведення інвентаризації на підприємстві розпорядчим документом керівника підприємства створюється інвентаризаційна комісія з представників апарату управління підприємства, бухгалтерської служби (представників аудиторської фірми, централізованої бухгалтерії, суб'єкта підприємницької діяльності - фізичної особи, яка здійснює ведення бухгалтерського обліку на підприємстві на договірних засадах) та досвідчених працівників підприємства, які знають об'єкт інвентаризації, ціни та первинний облік (інженери, технологи, механіки, виконавці робіт, товарознавці, економісти, бухгалтери). Інвентаризаційну комісію очолює керівник підприємства (його заступник) або керівник структурного підрозділу підприємства, уповноважений керівником підприємства. Інвентаризація проводиться повним складом інвентаризаційної комісії (робочої інвентаризаційної комісії) та у присутності матеріально відповідальної особи. Матеріально відповідальні особи не включаються до складу робочої інвентаризаційної комісії для перевірки активів, що

знаходяться у них на відповідальному зберіганні.

Інвентаризаційні описи (акти інвентаризації) здаються до бухгалтерської служби для перевірки, виявлення і відображення в обліку результатів інвентаризації. На останній сторінці інвентаризаційних описів (актів інвентаризації) робиться відмітка про перевірку цін, таксування та підрахунки результату за підписами осіб, які проводили цю перевірку. Матеріали інвентаризації (описи, акти, звіральні відомості, протоколи) оформляються не менше ніж у двох примірниках. Інвентаризаційний опис складається за об'єктами основних засобів чи групами та окремо за кожною матеріально відповідальною особою.

Однотипні за технічними характеристиками, призначенням та умовами використання, однакової вартості об'єкти основних засобів, що надійшли одночасно на підприємство та щодо яких ведеться груповий облік, в інвентаризаційному описі наводяться за найменуванням із зазначенням кількості цих об'єктів. Основні засоби вносяться до інвентаризаційного опису за найменуванням відповідно до основного призначення об'єкта із зазначенням інвентарного номера, виготовлювача, заводського номера (у разі його наявності), року випуску, первісної (переоціненої) вартості, суми зносу, строку корисного використання та інших відомостей.

Об'єкт, що пройшов відновлення, реконструкцію, розширення чи переобладнання, внаслідок чого змінилось основне його призначення, вноситься до інвентаризаційного опису під найменуванням, що відповідає новому основному призначенню. У разі встановлення факту не відображення виконаних робіт капітального характеру (добудова поверхів, прибудова нових приміщень тощо) або часткової ліквідації будівель і споруд (знесення окремих конструктивних елементів) в бухгалтерському обліку підприємства визначається сума збільшення або зменшення балансової вартості об'єкта і в описі відображаються дані про проведені зміни.

Під час інвентаризації машин, обладнання та транспортних засобів перевіряються заводські номери кузова, двигуна, шасі тощо.

У разі виявлення придатних для використання об'єктів основних засобів, залишкова вартість яких дорівнює нулю, інвентаризаційна комісія (робоча інвентаризаційна комісія) передає відповідні матеріали керівнику підприємства.

У разі виявлення об'єктів, що не знаходяться на обліку, а також об'єктів, дані про які відсутні в обліку, до інвентаризаційного опису відсутні відомості і технічні показники про такі об'єкти вносяться, наприклад, так: про будівлі - зазначаються їх призначення, основні матеріали, з яких вони побудовані, об'єм, площа, число поверхів, підвалів, напівпідвалів, рік побудови. Оцінка виявлених об'єктів проводиться за справедливою вартістю.

Основні засоби, що ремонтуються на інших підприємствах, вносяться до інвентаризаційного опису на підставі документів про передачу об'єктів у ремонт. На основні засоби, які не придатні до експлуатації і не підлягають відновленню, складається окремий інвентаризаційний опис із зазначенням часу введення в експлуатацію та причин, що довели до стану непридатності ці об'єкти. Списання таких об'єктів проводиться у порядку, встановленому законодавством.

На збудовані об'єкти, що фактично введені в дію повністю або частково, але прийняття і введення в дію яких не оформлено належними документами, а також на завершені, але з якихось причин не введені в дію об'єкти складається окремий інвентаризаційний опис, у якому додатково вказуються причини затримки оформлення здачі в експлуатацію вказаних об'єктів. Інвентаризаційною комісією перевіряється правильність присвоєння інвентаризаційних номерів.

Під час інвентаризації перевіряється наявність у складі незавершених капітальних інвестицій обладнання та устаткування, що передане для монтажу, який фактично не розпочато, а також встановлюється стан законсервованих і тимчасово зупинених будівельних об'єктів, розробок, нематеріальних активів, на які складається окремий інвентаризаційний опис.

Для забезпечення достовірності наявності і стану основних засобів під

час складання фінансової звітності підприємства обов'язкове проводиться їх аудит, в результатах якого наводиться вся інформація про бухгалтерській і фінансовий облік основних засобів. Аудит – це перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності законодавству та встановленим нормативам. Аудит здійснюється незалежними аудиторами (аудиторськими організаціями), уповноваженими суб'єктами господарювання на його проведення.

При проведенні аудиту аудитор керується П(С)БО 7 "Основні засоби". Облік основних засобів ведеться на рахунку 10 "Основні засоби", який має дев'ять субрахунків; за дебетом рахунка 10 відображається надходження (придбання) основних засобів, за кредитом – вибуття. Також аудитор перевіряє організацію бухгалтерського і фінансового обліку основних засобів, накази про закріплення матеріально відповідальних осіб.

Джерелами аудиту основних засобів є первинні документи: їх надходження, вибуття і внутрішнє переміщення (акти приймання-здавання об'єктів, акти на списання, інвентарна картка, картка обліку руху основних засобів, інвентарний опис, розрахунки амортизації), дані аналітичного і синтетичного обліку.

Аудитор перевіряє правильність ведення інвентарних карток індивідуального і групового обліку основних засобів, своєчасне заповнення всіх реквізитів у них. Достовірність даних про наявність і рух основних засобів перевіряють зіставленням суми за інвентарною картою із сумою, показаною в описі інвентарних карток [30].

Також перевіряють відповідність даних аналітичного обліку основних засобів їхньому залишку за рахунком 10 "Основні засоби" на відповідні дати. Якщо є розходження між даними аналітичного і синтетичного обліку, то рекомендується усунення цих розходжень. Це виявляється під час інвентаризації та звірки їх даних з результатами у бухгалтерському обліку.

Цим самим аудитор з'ясовує про можливість довіри результатам проведеної інвентаризації, щоб зменшити аудиторський ризик.

Повнота і своєчасність оприбуткування основних засобів визначається шляхом порівняння дати оприбуткування за рахунком 10 "Основні засоби" з датами, вказаними у первинних документах (актах введення в експлуатацію, актах приймання-передання основних засобів тощо). Необхідно порівняти правильність оформлення документально зі списання основних засобів, законність і доцільність їх вибуття і відображення його в обліку, правильність переоцінки основних засобів за відновною вартістю, її відображення в бухгалтерському обліку. Правильність проведення річної інвентаризації основних засобів необхідно порівняти з даними балансу підприємства у статті "Основні засоби" (код рядка 1011) їх первісна вартість, та (код рядка 1012, сума нарахованого зносу).

Переоцінена первинна вартість та знос об'єкта основних засобів визначаються як добуток первісної вартості та зносу на індекс переоцінки. Сума дооцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів відображається у складі додаткового капіталу, а сума уцінки – у складі затрат звітного періоду. У зв'язку з цим у бухгалтерському обліку записують:

* д-т рахунка 10 "Основні засоби"; к-т рахунка 42 "Додатковий капітал" (423 "Дооцінка активів").

Аудитор перевіряє правильність ведення обліку амортизації основних засобів. Об'єктом амортизації є окремі основні засоби, амортизація нараховується протягом строку корисного їх використання. Вибір методу амортизації основних засобів підприємство здійснює самостійно. Обрані методи амортизації основних засобів є елементами облікової політики підприємства та на протязі року не змінюється.

Аудитор перевіряє та встановлюють правомірність списання витрат щодо ліквідації основних засобів, повноту оприбуткування цінностей, що надійшли від ліквідації та їх відображення в обліку. Документом на списування основних засобів у всіх випадках вибуття є акт про ліквідацію

основних засобів, у якому зазначають причини вибуття, технічний стан, первинну вартість, суму зносу (амортизації), затрати на ліквідацію, найменування і вартість залишків від ліквідації, вартість капітальних ремонтів за час експлуатації, результати ліквідації. При ліквідації основних засобів роблять записи: а) д-т рахунка 131 "Знос основних засобів"; к-т рахунка "Основні засоби";

б) на залишкову вартість основних засобів:

д-т рахунка 972 "Собівартість реалізованих необоротних активів"; к-т рахунка 10 "Основні засоби";

в) при нарахуванні заробітної плати за розбирання об'єкта:

д-т рахунка 972 "Собівартість реалізованих необоротних активів"; к-т рахунка 66 "Розрахунки з оплати праці";

г) відображення суми податкових зобов'язань з ПДВ: д-т рахунка 976 "Списання необоротних активів";

к-т рахунка 64 "Розрахунки за податками і платіжками".

Висновки по розділу 1

Проведено дослідження сутності основних засобів, розглянуто різні підходи до їх характеристики. Розглянуто класифікацію основних засобів за окремими ознаками, структуру основних засобів та її залежність від галузевої належності і виду діяльності.

Розглянуто підходи до організації і методики облікового процесу основних засобів відповідно нормативних та законотворчих актів, П(С)БО 7, Податкового кодексу та інших матеріалів. Також розглянуто методику проведення процесу обліку переоцінки та інвентаризації основних засобів, порядок документального оформлення процесу обліку основних засобів. Приклади відображення операцій обліку наведено у додатках.

2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПП ФІРМА «ГАРМАШ»

2.1 Техніко-економічна характеристика ПП ФІРМА «ГАРМАШ»

ПП ФІРМА «ГАРМАШ»- це сучасне, стабільне та відоме на ринку м'ясопродуктів підприємство, яке постійно розвивається та гарантує якість своєї продукції; це підприємство з прогресивними технологіями, що займає відучи позиції на ринку Одеси та Одеської області у виробництві ковбасних виробів та напівфабрикатів. Головний офіс фірми розташований за адресою: вул. Центральна, 8, с. Олександрівка, Лиманський район, Одеська область.

До її складу входять два великих м'ясокомбінати – Олександрівський та Біляєвський м'ясокомбінати. Основним видом діяльності підприємства є виробництво м'ясних продуктів – від сирокочених ковбас і делікатесів до варених ковбас і напівфабрикатів. Підприємство виробляє широкий асортимент продукції, на сьогодні виготовляється близько 100 найменувань м'ясних продуктів, що дозволяє задовольнити найвишуканіше смаки і потреби замовників.

Підприємство засноване в 1997 році та постійно розвивається. Гордість підприємства – це сучасне обладнання, різних марок Європейських країн провідних виробників: Schaller, Handman, Mauer та інше. Сучасне пакувальне обладнання Variovas, Crioovac, Repak дає можливість здійснювати упаковку продукції під вакуумом і в модифікованому газовому середовищі, збільшує терміни зберігання і чудово зберігає смакові якості продукту. Комбінат постійно модернізує виробничі потужності.

Враховуючі попит споживачів, підприємство постійно розширює асортимент продукції, що випускається: копченості, ковбаси, сардельки, сосиски, пельмені зі свинини та яловичини, фірмові вироби з курячого м'яса в зручній упаковці можна придбати як в найбільших супермаркетах, так і в фірмових магазинах ПП ФІРМА «ГАРМАШ». Поєднання традиційних українських рецептів з прянощами європейської кухні дозволили продукції ПП ФІРМА «ГАРМАШ» завоювати найпрестижніші нагороди, а головне

доставити радість і справжнє задоволення покупцям. ПП ФІРМА «ГАРМАШ» випускає продукцію різних цінових категорій. Основні види продукції відповідають коду 10.13 (виробництво м'ясних продуктів), таких, як ковбаси варені, напівкопчені, ковбаси з печінки, продукція зі свинини, яловичина і телятина солена, макаронні вироби. Підприємство співпрацює з багатьма торговими мережами, а також має власні торговельні точки.

На підприємстві вироблений ефективний механізм збуту продукції в магазини міста і області. Система збуту передбачає доставку продукту зі складу підприємства до торгової точки за допомогою великого транспортного парку автомашин. Всі машини оснащені сучасним холодильним обладнанням, що дозволяє забезпечити збереження продукту при необхідних умовах на всьому шляху проходження.

Технології та використовувані рецептури ґрунтуються на ДОСТ і ТУ, технологічних документах, спеціально розроблених для підприємства. Підприємство весь час розвивається. Кращі технологи заводу постійно працюють над створенням нових продуктів з урахуванням сучасних вимог споживачів і тенденцій ринку. Особлива увага приділяється контролю якості продукції, який здійснюється на всіх етапах виробництва.

Наявність у портфелі підприємства продукції, різної за своєю спрямованістю дозволяє задовольняти потреби різних класів населення, приділяти увагу сучасним тенденціям і трендам, постійно збільшувати покриття ринку.

ФІРМА працює з багатьма великими супермаркетами як в Одеській області, так і в інших областях України. Разом з тим ФІРМА має власні торгові мережі під торговою маркою «ГАРМАШ» з метою просування продукту і забезпечення його пізнаваності ФІРМА регулярно проводить різні акції, дегустації, здійснює тренд-маркетингові заходи, що позитивно впливає на продажі, підтримує імідж Фірми як впевненого і стабільного підприємства.

Результати діяльності підприємства наведені в таблиці 2.1

Таблиця 2.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності ПП
ФІРМА «ГАРМАШ» за 2021-2022 роки

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Обсяг продукції в натуральному виразі, т	435,5	560,0	124,5	28,58/
2. Обсяг продукції в оптових цінах без ПДВ та акцизного збору, тис.грн.				
- у діючих оптових цінах	65213,3	88156	22942,7	35,18
- у порівнянних оптових цінах	68556,4	88156	19599,6	28,58
3. Середня оптова ціна за 1 т. продукції, грн.	149744	157421	7677	5,13
4. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	68313	89057	20754	30,38
5. Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	51880	72 444	20564	39,64
6. Адміністративні витрати, тис.грн.	7751	7 411	340	4,38
7. Витрати на збут, тис.грн.	7954	8 724	770	9,68
8. Валовий прибуток, тис.грн.	16443	16 613	170	1,03
9. Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	67585	88379	20794	30,76
10. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	75,94	81,33	5,89	7,1
11. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	728	478	-250	-34,34
12. Фінансовий результат від фінансової діяльності, тис. грн	-410	-	410	4 разів
13. Фінансовий результат до оподаткування	318	478	160	50,31
14. Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	321	392	71	22,12
15. Матеріальні витрати, тис.грн.	52084	57 869	5785	11,11
16. Матеріаловіддача, грн.	1,250	1,523	0,273	21,87
17. Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб	181	155	-26	-14,36
18. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	378746	568748	190002	50,16
19. Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис.грн.	9100	11157	2057	22,60
20. Середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу, грн.	50276	71980	21704	43,17
21. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис.грн.	73861	86663	12802	17,33
22. Фондовіддача, грн.	0,928	1,017	0,089	9,61
23. Фондомісткість, грн..	1,077	0,983	-0,094	-8,72
24. Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	48836	86668	39832	81,56
25. Рентабельність продукції, %	1,08	1,08	0,0	*
26. Рентабельність виробництва, %	0,26	0,30	0,04	*
27. Коефіцієнт поточної ліквідності	3,52	4,341	0,821	*
28. Коефіцієнт швидкої ліквідності	3,162	3,637	0,475	*
29. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,002	0,005	0,003	*

За результатами аналізу даних таблиці 2.1. можна зробити ряд висновків. У 2022 році порівняно з 2021 роком обсяг продукції в натуральному вираженні збільшився на 28,58%, що дорівнює зростанню на 124,5 тонн. В діючих цінах обсяг виробленої продукції збільшився на 22942,7 тис. грн., дорівнює зростанню на 35,18 %. В діючих цінах відбулось зростання обсягу продукції за рахунок зростання середньої оптової ціни за 1 тону продукції на 7677 тис. грн. або на 5,13 %.

В порівняних цінах обсяг виробленої продукції за цей же період збільшився на 19599,6 тис. грн, що дорівнює темпам зростання на 28,58% на

Чистий дохід від реалізації продукції в 2022 році збільшився порівняно з 2021 роком на 20754 тис. грн. або на 30,38%. Разом з тим, вартість реалізованої продукції менше ніж вартість виробленої продукції у 2022 році в діючих цінах. Чистий дохід збільшився на 30,38 %, тоді як вартість виробництва продукції в діючих цінах зросла на 35,18 %.

Собівартість реалізованої продукції зросла на 39,64 %, що спричинило зростання витрат на 1 грн. на 5,89 копійок або на 7,1 %. У 2021 та у 2022 роках фінансовий результат від операційної діяльності позитивний, але зменшився на 34,34 %. Також отримано чистого прибутку відповідно у 2021 році 321 тис.грн, у 2022 році 478 тис. грн.

В результаті діяльності зросли якісні показники: продуктивність праці зросла на 50,16 %, рентабельність виробництва зросла на 0,04 %. Покращились кількісні показники, такі як фондівдача зросла на 9,361 %, матеріаловіддача зросла на 21,87 % на одну гривну. Разом з тим, за рахунок суттєвого зростання оборотних коштів на 81,56 %, значно знизився коефіцієнт оборотності з 1,398 до 1,027, тобто на 26,54 %.

Підприємство збільшує власну ліквідність: коефіцієнт поточної ліквідності збільшився на 0,821, коефіцієнт швидкої ліквідності - 0,475, абсолютної ліквідності на 0,003. Зростання ефективності діяльності підприємства показує, що ПП ФІРМА «ГАРМАШ» стабільно, платоспроможне та загроз банкрутства не передбачається.

2.2 Аналіз основних засобів

2.2.1 Аналіз наявності, складу, структури та руху основних засобів

Основні засоби діляться на виробничі та невиробничі. Виробничі основні засоби – матеріальні активи тривалого використання, які беруть безпосередню участь у виробничому процесі не змінюючи власної речової форми та переносять свою вартість на готовий продукт частинами.

Невиробничі основні засоби – перебувають на балансі підприємства, проте не беруть участь в процесі виробництва, але є умовою забезпечення ефективності діяльності виробничого колективу підприємства. Вони відтворюються тільки за рахунок прибутку підприємства.

Аналіз наявності, складу, структури та руху основних засобів здійснюють за даними форми №11-ОЗ «Звіт про наявність та рух основних засобів, амортизацію (знос)», форми №1 «Баланс» Звіт про фінансовий стан та форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності», «Звіт про власний капітал» за допомогою аналітичних табл. 2.2, 2.3

Таблиця 2.2 – Аналіз наявності та руху основних засобів в 2021 р

Основні засоби	Наявність на початок 2021 року		Надійшло у 2021 році, тис. грн.	Вибуло у 2021 році, тис. грн.	Наявність на кінець 2021 року	
	тис. грн.	%			тис. грн.	%
Усього ОЗ по підприємству	76114	100	7899	713	83300	100
в т.ч. - ОЗ основного виду діяльності	76114	100	7899	713	83300	100

Таблиця 2.3 – Аналіз наявності та руху основних засобів в 2022 р

Основні засоби	Наявність на початок 2022 року		Надійшло у 2022 році, тис. грн.	Вибуло у 2022 році, тис. грн.	Наявність на кінець 2022 року	
	тис. грн.	%			тис. грн.	%
Усього ОЗ по підприємству	83300	100	6727	-	90027	100
в т.ч. ОЗ основного виду діяльності	83300	100	6727	-	90027	100

Із таблиць аналізу бачимо, що абсолютна величина основних засобів належить за видами економічної діяльності до основного виду діяльності, які складають у 2021 році 100%, на кінець 2022 року 100 %, тобто, ця частка на підприємстві не змінюється.

Показниками руху основних засобів є коефіцієнт введення, коефіцієнт вибиття, коефіцієнт оновлення та індекс динаміки зміни в часі. Коефіцієнт введення ($K_{\text{вв}}$) розраховується як співвідношення суми введених основних засобів до вартості основних засобів на кінець року.

$$2021 \text{ рік } K_{\text{вв}} = 7899/83300 = 0,0948, \text{ або } 9,48 \%$$

$$2021 \text{ рік } K_{\text{вв}} = 713/76114 = 0,0094, \text{ або } 0,94 \%,$$

Таким чином, на підприємстві спостерігається тенденція до зростання оновлення основних засобів. Коефіцієнт введення розраховуємо тільки до 2022 року, тому що у 2022 році не було виведено основних засобів.

$$K_{\text{вв}} 2022 = 6727/90027 = 0,0747, \text{ або } 7,47 \%$$

2.2.2. Аналіз стану основних засобів

Аналіз стану основних засобів підприємства здійснюють, визначаючи такі показники, як коефіцієнт зносу і коефіцієнт придатності основних засобів на початок і на кінець року, виходячи з даних першого розділу активу балансу підприємства «Необоротні активи форми» №1 «Баланс» за допомогою аналітичної табл. 2.4

Таблиця 2.4 – Аналіз стану основних засобів

Показники	На кінець 2021 року	На кінець 2022 року	Відхилення
1. Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	83300	90027	6727
2. Знос основних засобів, тис. грн.	46874	51968	5094
3. Залишкова вартість основних засобів, тис.грн.	36426	38059	1633
4. Коефіцієнт зносу основних засобів	0,5627	0,5772	0,0145
5. Коефіцієнт придатності основних засобів	0,4373	0,4228	-0,0145

Результати аналізу показують, що на первинна вартість на кінець року зросла. Коефіцієнт зносу на кінець 2021 року дорівнює як відношення суми

знос до первісної вартості $= 46874/83300 = 0,5627$, на кінець 2022 року він дорівнює $= 51968/90027 = 0,5772$. Це характеризує поступове старіння основних засобів, яке не компенсується їх оновленням на суму 6727 тис. грн.

Коефіцієнт придатності розраховується шляхом відношення суми залишкової вартості до первісної вартості. На кінець 2021 року він складає $36428/83300 = 0,4373$, тоді як на кінець 2022 року він дорівнює $= 38059/900327 = 0,4228$, що дорівнює зниження придатності на 0,0145.

2.2.3 Аналіз структури основних засобів за основним видом діяльності

Аналіз структури основних засобів за основним видом діяльності здійснюють за даними розділу II форми №11– ОЗ, та форми 5 «Примітки до фінансової звітності» за допомогою аналітичної табл. 2.5.

Таблиця 2.5– Аналіз структури основних засобів

Показники	Наявність на кінець року, тис.грн.		Структура, %	
	2021 рік	2022 рік	2021 рік	2022 рік
Усього основних засобів за основним видом діяльності	83300	90027	100,00	100,00
1. Малоцінні необоротні матеріальні активи	119	145	0,14	0,16
2. Будівлі, споруди та передавальні пристрої	16004	18072	19,21	20,07
3. Машини та обладнання	54868	58427	65,87	64,91
4. Транспортні засоби	10798	11499	12,96	12,77
5. Інструменти, прилади, інвентар	908	1205	1,09	1,34
6. Інші основні засоби	603	679	0,73	0,75

Аналіз структури основних засобів показує, що структура суттєво не змінилась. Разом з тим, зменшилась активна частина основних засобів, тобто машин і обладнання з 65,873 до 64,91 % і зменшення питомої ваги вартості транспорту з 18,37 до 15,11 %. Всього активна частина буде складатись— машин та обладнання +інструменти, прилади+ транспортні засоби. Тобто 2021 рік $= 65,87+12,96+1,09 = 78,92$ %. 2022 рік $= 64,91+12,77+1,34 = 79,02$ %.

Тоді пасивна частина основних засобів буде складати на 2021 рік $= 100-$

78,92 = 21,08%, на 2022 рік 100 – 79,02 = 20,98 % Не значні зміни пов'язані зі збільшенням питомої ваги інструментів і збільшення вартості будівлі і споруд відповідно з 1,09 до 1,34 % та відповідно з 19,21 до 20,07 %. будівлі та споруд, Коефіцієнт $21,08 / 78,92 = 0,2702$, в 2022 році = $20,98 / 79,02 = 0,2655$, це характеризує позитивний напрямок розвитку

2.2.4 Аналіз ефективності використання основних засобів

Аналіз використання основних засобів здійснюють на підставі результатів попередніх розрахунків та даних форми №1П – НПП за допомогою аналітичної табл. 2.6

Проводим розрахунок показників ефективності використання основних засобів через коефіцієнти фондівдачі та фондомісткості як відношення вартості виробленої продукції до середньо річної вартості основних засобів(п.1 : п.2). Фондомісткість навпаки,(п.2 : л.1). Наступний крок характеризує як наявність основних засобів та їх фондівдача впливають на обсяг виробленої продукції.

Таблиця 2.6 – Аналіз використання основних засобів і впливу фондівдачі на динаміку обсягу продукції

Показники	2021 рік	2022 Рік	Відхилення		
			Всього	в т.ч. за рахунок	
				основних засобів	фондові ддачі
1.Обсяг продукції в порівнянних цінах, тис. грн.	68556,4	88156	19559,6	11905,6	7654
2. Середня річна вартість ОЗ за основним видом діяльності, тис. грн.	73861	86663	12802	11905,6	*
3. Фондовіддача, грн.	0,93	1,018	0,088	*	7654
4. Фондомісткість, грн.	1,11	0,98	-0,13	*	*

Факторний аналіз впливу на зміну вартості виробництво показав, що за рахунок приросту основних засобів обсяг продукції збільшився на $12802 * 0,93 = 11905,6$ тис. грн. Тоді як за рахунок зростання фондівдачі обсяг виробництва продукції зросло на $0,088 * 86663 = 7654$ тис.грн,

Загальний обсяг продукції за рахунок двох факторів збільшився на 11905,6 + 7654 = 19559,6 тис. грн.

2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Таблиця 2.7 – Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	2000-2050-2130-2150	728		478		-250	-34,34
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190 (2195)	728	x	478	x	-280	-34,34
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	2200 + 2220 – –2250 –2255	-410		-		410	В 4 рази
6. Фінансовий результат до оподаткування	2290 (2295)	318	100,0	478	100,0	160	50,31

З таблиці 2.7 бачимо, що фінансовий результат визначається в 2022 році тільки за рахунок основної операційної діяльності. В 2021 році були збитки від інвестиційної діяльності на суму 410 тис.грн.

Таблиця 2.8 – Аналіз формування та динаміки фінансових результатів підприємства від основної операційної діяльності

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2021 рік, тис. грн.	2022 рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис. грн.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	68313	89057	20754	30,38
2. Собівартість реалізованої продукції	2050	51880	72 444	20564	39,64
3. Адміністративні витрати	2130	7751	7 411	340	4,38
4. Витрати на збут	2150	7954	8 724	770	9,68
5. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	2000-2050-2130-2150	728	478	-280	-34,34

За результатами розрахунку динаміки зміни складових, формування фінансових результатів за два роки, можна зробити наступні висновки. В 2022 році всі складові мають тенденцію до зростання. Чистий дохід збільшився на 30,38 %, але собівартість зросла на 39,64 %, що суттєво вплинуло на фінансовий результат від основної операційної діяльності, який має скорочення на 280 тис грн., що складає – 34,34 %

Таблиця 2.9 – Аналіз формування чистого прибутку

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	2290 (2295)	318	478	160	50,31
2. Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис.грн.	2300	57	86	29	50,87
3. Чистий прибуток, тис.грн.	2290 (2295)– –2300	261	392	131	50,19

Із таблиці бачимо, що в 2022 році результати формування чистого прибутку характеризуються позитивною динамікою, за рахунок того, що фінансовий результат до оподаткування перевищував в 2022 році на 160 тис.грн., або на 50,31 відсотків

Таблиця 2.10 - Аналіз рентабельності виробництва

Показники	Алгоритм розрахунку	2021 рік	2022 рік	Абс. відхил.
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	форма№2 р.2290 (2295)	318	478	160
2. Середня річна вартість основних засобів, тис.грн.	форма№1 р.1011*	79707	86663	6956
3. Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	форма№1 р.1195*	75329	86668	11339
4. Загальна величина виробничих фондів підприємства, тис. грн..	р. 2 + р. 3	155036	173331	18295
5. Рентабельність виробництва, %	р.1: р.4·100%	0,205	0,276	0,071

В результаті розрахунків, дані таблиці показують, що всі показники, які використовуються при розрахунку мають тенденцію до зростання, але

темпи зростання різняться. Так вартість виробничих фондів як сума основних і оборотних фондів зросла 18295 тис. грн., що складає відповідно 111,80 %, тоді як фінансовий результат до оподаткування збільшився на 50,31 % , це привело до зростання рентабельності виробництва в 2022 на 0,071 пунктів.

Таблиця 2.11 – Аналіз динаміки валюти балансу

Показники	На початок року	На кінець року	% зміни
Валюта балансу (ф.№1, р.1300), тис.грн.:			
- 2021 року	105784	117550	1,1112
- 2022 року	117550	130698	1,1118

Аналіз динаміки валюти балансу показав, що за два роки валюта балансу збільшилась, за 2021 рік вона зросла на 111,12 %, тоді як за два роки збільшення стало $(1306988/105784 * 100 = 23,55 \%)$. Індекс співвідношення темпів зростання 2022 року до 2021 року складає $= 1,1118 / 1,1112 = 1,0005$

Для більш глибокого виявлення якості динаміки валюти балансу необхідно провести поглиблений аналіз динаміки валюти балансу на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.12.

Таблиця 2.12 – Поглиблений аналіз динаміки валюти балансу

Показники	2021 рік	2022 рік	Коефіцієнт зміни
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	68313	89057	1,3036
2. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	318	478	1,5031
3. Валюта балансу, тис.грн.:			
- на початок року	105784	117550	1,1112
- на кінець року	117550	130698	1,1118
4. Середнє річне значення валюти балансу*, тис.грн.	111667	124124	1,1116

На підставі попередніх даних про динаміку фінансових результатів, динаміку валюти балансу. Можна визначити, що всі складові елементи валюти балансу мають тенденцію до зростання. Така ситуація складу валюти

балансу вплинула позитивно на його зміну. Ми бачимо, що всі коефіцієнти змін в 2022 році більше одиниці, що характеризує позитивну тенденцію розвитку підприємства, практично дорівнює 111,12 %, 111,18 %, 111,16 %.

Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства здійснюють за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» Даний аналіз включає характеристики зміни всіх елементів активів, їх абсолютне і відносне значення, значення і питому вагу в структурі балансу і структурі відділів оборотних і необоротних активів.

Також визначають динаміку зміни елементів активів. Аналіз активів здійснюють за допомогою аналітичної таблиці 2.13.

Таблиця 2.13 – Аналітична таблиця аналізу складу, структури та динаміки активів підприємства

Показники	Код рядка	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього активів, тис. грн.	1300	117550	130698	13148	11,18
1. Необоротні активи, тис. грн.	1095	36611	38300	1689	2,09
– в % до активів		31,14	29,30	-1,84	х
2. Оборотні активи, тис. грн.	1195	80939	92398	11459	14,16
– в % до активів		68,86	70,70	1,84	х
2.1. Запаси, тис. грн.	1100	9715	14975	5260	54,14
– в % до активів		8,26	11,46	3,20	х
2.2. Кошти в розрахунках, тис. грн.	1120÷1155	-	-	-	-
– в % до активів					х
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	1160, 1165	35	-	-35	*
– в % до активів		0,029	--	-0,029	х
2.4. Інші оборотні активи, тис. грн.	1170, 1190	56527	61390	4863	8,60
– в % до активів		48,09	46,97	-1,012	х

Аналіз активів показав, що необоротні активи складають в структурі 31,14 % та 29,30 відсотків, тоді як оборотні активи складають 68,86 %. Та 70,70 відсотків. Найбільшу частину в структурі оборотних активів складають запаси та інші оборотні активи., відповідно 8,26 та 11,46 запаси, 48,09 та 46,97 відсотків складають інші оборотні активи.

Результати розрахунку і аналізу зміни активів підприємства показують, що зростання активів на 13148 тис.грн, або на 11,18 % здійснено за рахунок необоротних активів на 1689 тис.грн, або на 20,9%, тоді як оборотні активи збільшено на 11459 тис.грн. Таким чином питома вага оборотних активів зменшилась на 1,84 %. А оборотних активів зросла на 1,84 %.

В структурі оборотних активів значну частину займають запаси, які збільшено на 5260 тис.грн, або на 54,14 % Друга група оборотних активів – це інші оборотні активи, які зросли на 4863 тис.грн, або на 8,60 %.

Таблиця 2.14 – Аналіз динаміки та структури оборотних коштів

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітнього року	на кінець звітнього року	на початок звітнього року	на кінець звітнього року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітнього року	в % до величини зміни оборотних активів
Оборотні активи всього, тис. грн., в тому числі:	1195	80939	92398	100	100	11459	*	9,89	12,40
– запаси	1100	6715	13255	8,30	14,34	6540	6,04	6,31	49,33
– дебіторська заборгованість	1120 ÷ 1155	14237	15476	17,59	16,75	1239	-0,84	8,70	8,0
– грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	1160 , 1165	35	102	0,043	0,11	67	186,2	-0,067	65,69
– інші оборотні активи	1170 , 1190	56952	61845	70,36	66,93	4893	-3,43	8,59	7,91

За даними табл. 2.14 можна зробити висновки, що динаміки оборотних активів має позитивний результат за всіма елементами структури та змін у їх структурі за досліджуваний період.

Аналіз структури розміщення оборотних коштів підприємства за сферами розміщення його окремих елементів показує, що зміна в структурі має тенденції як до зростання окремих елементів, таких як запаси, грошові кошти і, навпаки, до зменшення питомої ваги таких елементів як дебіторська

заборгованість та інші оборотні активи. Негативним явищем є значна питома вага інших оборотних активів, відповідно 70,36 % та 66,93 %. Також суттєва сума дебіторської заборгованості.

На підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.15

Таблиця 2.15 – Аналіз структури розміщення оборотних коштів підприємств

Показники	2021 рік		2022 рік		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	абс.	%	за структурою
1. Сфера виробництва в тому числі:	6715	8,30	13255	14,34	6540	97,39	6,31
– виробничі запаси*	6715	8,30	13255	14,34	6540	97,39	6,31
2. Сфера обігу в тому числі:	74224	91,70	79143	85,66	4919	6,62	-6,04
– готова продукція*	3000	3,70	1720	1,86	1280	42,67	-1,84
– грошові кошти	35	0,043	102	0,11	67	186,2	-0,067
– дебіторська заборгованість	71189	87,95	77321	83,68	6132	8,61	-4,27
– товари*	14237	17,59	15476	16,74	1239	8,70	-0,85
– інші**	56952	70,36	61845	66,93	4893	8,59	-3,43
Всього оборотні кошти	80939	100	92398	100	11459	14,16	–

Дані розподілу оборотних коштів за сфера використання показали, що найбільша їх частина використовується в сфері обігу. В попередньому році питома вага оборотних коштів у сфері виробництва складала 8,30%, то в звітному році вона зросла до 14,34 %, тобто на 6,31 %. Тоді, навпаки, сфера обігу в питомій ваги зменшилась з 91,07 % до 85,66 %. В структурі зміни склали 6,62 % Останні елементи оборотних коштів мають тенденцію до зниження. Тобто зросла питома вага оборотних коштів, які спрямовані на ваирообництво, на 6,31 відсоток.

Аналіз використання оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства та його окремих елементів здійснюється на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.16

Таблиця 2.16 – Аналіз використання оборотних коштів

Показники	Код рядка (алгоритм розрахунку)	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	Ф № 2 р. 2000	68313	89057	20754	30,38
2. Середньорічні залишки оборотних коштів, тис. грн., в т.ч.	Ф № 1 р. 1195	48836	86668	39832	81,56
2.1. Запаси*	Ф № 1 р.1100	9715	14975	52960	54,14
2.2. Кошти в розрахунках*	Ф № 1 р.1125÷1155	14237	15476	1239	8,70
2.3. Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції*	Ф № 1 р.1160, 1165	35	102	67	191,43
2.4. Інші оборотні активи*	Ф № 1 р.1170, 1190	56527	61390	4863	8,60
3. Кількість днів в періоді	x	360	360	*	*
4. Одноденна виручка, тис. грн..	р. 1 : р. 3	189,76	247,38	57,62	30,36
5. Потреба в оборотних коштів одного дня, тис. грн.	р. 2 : р. 3	135,65	240,74	105,09	77,47
6. Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Ф № 1 р.1615	9111	9138	27	0,296
7. Коефіцієнт оборотності	р.1 : р.2	1,4	1,03	-0,37	-26,43
8. Коефіцієнт завантаженості	р.2 : р. 1	0,71	0,97	0,26	36,62
9. Тривалість 1 обороту, днів, в т.ч.	р.3 : р.7 або р.2 : р.4	257,3	350,34	93,04	36,16
9.1. В запасах	р.2.1 : р.4	51,19	60,53	9,34	18,25
9.2. В коштах в розрахунках	р.2.2 : р.4	75,03	62,56	-12,44	-16,58
9.3. В грошових коштах	р.2.3 : р.4	0,184	0,412	0,232	126,08
9.4. В інших оборотних коштах	р.2.4 : р.4	297,89	248,16	49,72	-16,69
10. Економія (надлишок) оборотних коштів, тис. грн.	абс. відхилення по р.9 · р.5 за звітний рік	x	84340,8	x	x
11. Кредиторська заборгованість, враховуючи економію (надлишок) оборотних коштів при умові роботи заводу на рівні попереднього року, тис. грн.	р.10 ± р.6 за звітний рік	x	75202,8	x	x

Проведений аналіз ефективності використання оборотних коштів показав, що тривалість оборотних коштів дуже низька і складає в базисному періоду 257,3 днів, а в звітному 350,4 днів., що характеризує незначне поліпшення використання оборотних коштів на 7 днів. Але в запасах

тривалість одного обороту зросла в звітному році на 9 днів. Інші оборотні кошти скоротили тривалість одного обороту. Головним фактором впливу на тривалість обороту впливає елемент інші оборотні активи, величина яких складає 61390 тис.грн, тоді як виробничі запаси складають 14975 тис.грн. Це дійсно характеризує надлишок оборотних коштів, їх нераціональне використання

Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства здійснюється підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.17.

Таблиця 2.17 – Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни дебіторської заборгованості
Дебіторська заборгованість всього, в тому числі:	1125÷ 1155	14237	15476	100	100	1239	x	8,70	8,0
1.1. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1120, 1125	13812	15021	97,01	97,06	1209	0,05	8,75	8,05
1.2. Дебіторська заборгованість за розрахунками **::	1130÷ 1145	425	455	2,99	2,94	30	-0,05	7,06	6,59
– з бюджетом,	1135	425	455	2,99	2,94	30	-0,05	7,06	6,59
– в тому числі з податку на прибуток	1136	425	455	2,99	2,94	30	-0,05	7,06	6,59

Аналіз структури дебіторської заборгованості показує, що основна маса її зайнята в розділу дебіторська заборгованість за товари, послуги,

роботи яка складає відповідно 97,1 % та 97,06 %. Друга частина, це дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом та дорівнює 2,9 % та 2,94 %. Переплата за податком на прибуток

За даними табл. 2.18 розглянемо динаміку абсолютної величини дебіторської заборгованості та її частки за строками непогашення.

Таблиця 2.18 – Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення

Показники		Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги		Інша поточна дебіторська заборгованість		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	абс.	%
Попередній рік	Всього, в тому числі:	14237	100,0	56527	100,0	х	х
	– до 12 місяців	10825	76,04	28612	50,62	х	х
	– від 12 до 18 місяців	3412	23,96	27915	49,38	х	х
	– від 18 до 36 місяців	*				х	х
Звітний рік	Всього, в тому числі:	15476	100,0	61390	100,0	45914	396,7
	– до 12 місяців	9830	63,52	30130	49,08	20300	306,5
	– від 12 до 18 місяців	5646	36,48	31260	50,92	25614	453,7
	– від 18 до 36 місяців	*		*			

В результаті аналізу терміну погашення дебіторської заборгованості було встановлено, що в попередньому році основна величина дебіторської заборгованості погашена в період до одного року і складає 76,04 %. Друга частина дебіторської заборгованості, яка погашена протягом до 18 місяців.

В звітному періоді тенденція зберігається за товари погашено в період до 12 місяців -63,52 %, але до 18 місяців збільшилось погашення дебіторської заборгованості з 23,96 % до 36,48 %, що характеризує негативно процес управління дебіторською заборгованістю. Інша поточна заборгованість тенденція однакова і складає в межах 50 відсоток.

За даними табл. 2.19 необхідно і зробити відповідні висновки про зміни складу, структури та величини джерел формування активів підприємства та їх складових.

Таблиця 2.19 – Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства

Показники	Код рядка	Попередн й рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього джерел формування активів, тис. грн.	1900	117550	130698	13148	11,18
1. Власний капітал, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495	80939	92398	11459	14,15
		68,85	70,69	1,84	x
1.1. Наявність власних оборотних коштів, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	58342	71112	12770	21,89
		49,63	54,41	4,78	x
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1595	*	*		x
2.1. Довгострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1500÷1515	*	*		
2.2. Довгострокові забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1520, 1525	*	*		
3. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1695	22597	21286	-1311	-5,80
		19,22	16,28	-2,94	x
3.1. Короткострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600, 1610	12000	10800	1200	10,0
		10,21	8,26	-1,95	x
–в тому числі короткострокові кредити банків, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600	12000	10800	1200	10,0
		10,21	8,26	-1,95	x
3.2. Кредиторська заборгованість, тис. грн. – в % до усіх джерел	1605, 1615÷1645	10314	10987	673	6,53
		8,77	8,41	-0,36	x
3.4. Інші поточні зобов'язання – в % до усіх джерел	1665,1690	293	34	259	88,39
		0,249	0,026	-0,223	x

Проведений аналіз на підставі таблиці 2.19 показав, що результати аналізу складу, структури та динаміки джерел формування активів балансу показали, що основним джерелом виступає власний капітал 68,85 %, та

70,69% з високим розміром власних оборотних коштів, відповідно 49,63% та 54,41%. Друга частина джерел формування складають поточні зобов'язання, відповідно 19,22 % та 16,28 %, серед яких найбільша частина це кредиторська заборгованість за товари і роботи, відповідно 8,77 % та 8,41 %.

Аналіз структури, складу та динамік власного капіталу підприємства, які були здійснені за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.20.

Таблиця 2.20 – Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства

Показники	Код рядка	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
				абс.	%
Власний капітал всього, тис. грн., в тому числі:	1495	94953	109412	14459	15,23
1. Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн.	1400	160000	160000	*	*
– в % до власного капіталу					x
6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн.	1420	-8406	-8014	392	4,66
– в % до власного капіталу					x
7. Неоплачений капітал, тис. грн.	1425	-56641	-42574	14067	24,83
– в % до власного капіталу					x
8. Вилучений капітал, тис. грн.	1430	*	*		
– в % до власного капіталу					x

Склад власного капіталу складається з трьох позицій: статутного капіталу, нерозподіленого прибутку та неоплаченого капіталу. При цьому, на підприємстві склалася ситуація, що кінцеві результати мають збитки та практично 30 відсотків не сплаченого капіталу засновниками.

Аналіз динаміки рентабельності капіталу підприємства здійснюється за даними форм № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за два роки, розглядається необоротний і оборотний капітал як разом, так і окремо за кожним елементом наведено таблиці 2.21

Таблиця 2.21 – Аналіз рентабельності капіталу підприємства

Показники	Код рядка (алгоритм розрахунку)	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення
1. Чистий прибуток (збиток) підприємства, тис. грн.	Ф № 2 р. 2350 (2355)	321	392	71
2. Середня річна сума капіталу підприємства, тис. грн.*, в тому числі:	Ф № 1 р. 1300	117550	130698	13148
– основного капіталу*	Ф № 1, р. 1095	36611	39300	2689
– оборотного капіталу*	Ф № 1 р.1195	80939	92398	11459
в тому числі – власного оборотного капіталу*	Ф № 1 р.1495 – р.1095	44318	54098	10780
3. Рентабельність капіталу, %	р. 1 : р. 2·100%	0,273	0,30	0,027
4. Рентабельність основного капіталу, %	р. 1 : р. 2.1·100%	0,877	0,997	0,120
5. Рентабельність оборотного капіталу, %	р. 1 : р. 2.2·100%	0,396	0,424	0,028
6. Рентабельність власного оборотного капіталу, %	р. 1 : р. 2.3·100%	0,55	0,551	0,001

Проведені розрахунки за допомогою середньої арифметичної за період, що аналізується, показали, що за рахунок того, що сума прибутку незначна, всі показники рентабельності капіталу мають значення менше одиниці: від 0,3 до 0,9. Це характеризує, що управління власним капіталом не ефективно. Для цього потрібно збільшити фінансовий результат до оподаткування і чистий фінансовий результат за рахунок збільшення виробництва та скорочення непродуктивних витрат.

Наступним етапом аналізу буде розділ, який характеризує кредиторську заборгованість. Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» здійснюємо за два роки, визначимо їх тенденцію та структуру та яким чином кредиторська заборгованість буде впливати на стійкість підприємства, його ліквідність та можливості банкрутства підприємства. Своєчасний аналіз дає можливість розробити заходи до упередження негативних наслідків для діяльності підприємства. Результати аналізу будуть зроблені за допомогою табл. 2.22

Таблиця 2.22 – Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
Кредиторська заборгованість всього, в тому числі:	1605÷1645,1690	10597	10486	100	100	-111	x	98,95	1,058
1.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1605,1615	9111	9138	85,98	87,14	27	1,16	100,30	0,296
1.2. Кредиторська заборгованість за розрахунками**:	1610,1620÷1645	10193	10452	96,18	99,67	259	3,49	102,54	0,239
– з бюджетом,	1620	495	804	4,67	7,67	309	3,0	162,42	38,43
– у т.ч. з податку на прибуток	1621	13	35	0,122	0,334	22	0,122	269,23	62,85
– зі страхування	1625	225	108	2,12	1,03	-117	-1,09	-48	108,33
– з оплати праці	1630	473	402	4,46	3,83	-71	-0,63	84,99	17,66
1.3. Інші поточні зобов'язання	1690	293	34	2,76	0,32	-259	-2,44	-11,60	7,62 раз

Результати аналізу кредиторської заборгованості показали, що сума кредиторської заборгованості в звітному році зменшилась на 111 тис. грн., найбільша частина кредиторської заборгованості складає заборгованість за товари, яка зросла на 27 тис. грн. і склала відповідно 85,98 відсотків в 2021 році та 87,14 відсотків в 2022 році. В 2022 році вона зросла на 1,16 пунктів. Суттєве зростання сталося заборгованості з бюджетом на 309 тис.грн. або на 162,42 %. Разом з тим, зменшилась кредиторська заборгованість із заробітної плати та страхування, та іншої поточної заборгованості.

Таблиця 2.23 – Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства

Показники	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
1. Заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	15476	9138	6338	
2. За розрахунками*:				
– з бюджетом,	455	804		349
– у т.ч. з податку на прибуток	13	35		22
– зі страхування	*	108		108
– з оплати праці	*	402		402
3. Інші види заборгованості	61390	34	61356	
Всього	77334	10521	67694	881

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості показав, дебіторська заборгованість значно перевищує кредиторську на 66813 тис.грн, що є небезпечним для можливості банкрутства підприємства за рахунок нестачі засобів для своєчасного розрахунку.

2.4 Загальний аналіз фінансового стану підприємства

Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства здійснюють за допомогою даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)». Також аналіз фінансового стану передбачає розрахунки імовірності банкрутства підприємства.

Таблиця 2.24 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками

Показники	Сума, тис.грн.		
	на початок 2021 року	на кінець 2021 року	на кінець 2022 року
1. Власний капітал (1495)	86432	94953	109412
2. Необоротні активи (1095)	36065	36611	38300
3. Наявність власних оборотних коштів (1495-1095)	50367	58342	71112
4. Короткострокові кредити банків (1600)	11992	12000	10800
5. Загальна величина джерел формування запасів (ряд. 3 + ряд. 4)	62359	70342	81912
6. Запаси (1100)	13605	9715	14975

Продовження таблиці 2.24

Показники	Сума, тис.грн.		
	на початок 2021 року	на кінець 2021 року	на кінець 2022 року
7. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (ряд. 3 – ряд 6)	36762	48627	56137
8. Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини джерел формування запасів (ряд. 5 – ряд. 6)	48754	60627	66937
9. Джерела, що послаблюють фінансову напругу (р. 1615)	6422	9111	9138
10. Тип фінансової ситуації на підприємстві	Абсолютний	Абсолютний	Абсолютний

Дані таблиці 2.24 свідчать, що у 2022 році на підприємстві є позитивний результат руху усіх показників, їх зростання, що будуть характеризувати стійкий стан даного підприємства.

Таблиця 2.25 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показниками

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок 2021 року	На кінець 2021 року	На кінець 2022 року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії ($K_{авт}$)	1495	0,817	0,808	0,837	більше 0,5
	1900				
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів ($K_{ф}$)	1595+1695+ +1700	0,224	0,238	0,195	менше 1,0
	1495				
3. Наявність власних оборотних коштів ($OK_{вл}$)	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	50367	58342	71112	збільшення
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу ($K_{ман}$)	1495 – 1095	0,583	0,614	0,650	0,4...0,6
	1495				
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами (K_3)	1495 – 1095	0,722	0,721	0,770	0,1
	1195+1200				

Проведений аналіз розрахунку коефіцієнтів стійкості фінансового стану підприємства показує, що всі коефіцієнти відповідають нормативам за винятком коефіцієнту маневреності власного капіталу та коефіцієнту забезпечення власними оборотними коштами, якій суттєво перевищує

норматив, тим самим забезпечує що характеризує підприємство стійким.

Відповідно до забезпеченості запасів, згаданими варіантами фінансування, розрізняють чотири типи фінансової стійкості:

1. *Абсолютна стійкість* – цей тип фінансової ситуації зустрічається рідко та вказує, що для забезпечення запасів достатньо власного оборотного капіталу, платоспроможність підприємства гарантовано:

$$\text{Запаси} < (\text{Власний оборотний капітал} + \text{Короткострокові кредити банків})$$

2. *Нормальна стійкість* – для забезпечення запасів залучають власний (постійний) капітал та короткострокові кредити та позики, платоспроможність гарантована:

$$\text{Запаси} = (\text{Власний оборотний капітал} + \text{Короткострокові кредити банків})$$

3. *Нестійкий, передкризовий (критичний) фінансовий стан* – для забезпечення запасів крім власного оборотного капіталу та короткострокових кредитів і позик залучають джерела, які послабляють фінансову напругу (наприклад, кредиторську заборгованість), платоспроможність порушено, але є можливість її відновити за рахунок скорочення дебіторської заборгованості, прискорення оборотності запасів:

$$\text{Запаси} \leq (\text{Власний оборотний капітал} + \text{Короткострокові кредити банків}) + \text{Інша кредиторська заборгованість}$$

4. *Кризовий фінансовий стан* – для забезпечення запасів, не вистачає зазначених джерел їх фінансування, підприємству загрожує банкрутство, поновлення запасів відбувається за рахунок коштів, які сформувалися за рахунок уповільнення оборотності кредиторської заборгованості.

$$\text{Запаси} > (\text{Власний оборотний капітал} + \text{Короткострокові кредити банків}) + \text{інша кредиторська заборгованість}$$

Таким чином можна визначити до якої групи фінансової стійкості належить підприємство:

$$\text{Початок 2021 року} = 13605 = 50367 + 11992 = 62359$$

$$\text{Кінець 2021 року} = 9715 = 58342 + 12000 = 60342$$

Кінець 2022 року =14975=71112+10800=81912

Результати розрахунку показали, що ПП ФІРМА «ГАРМАШ» відноситься до абсолютно фінансової стійкості

Другий показник, є ліквідність підприємства. Розглядають наступні види ліквідності: поточна ліквідність, швидка ліквідність, абсолютна ліквідність. Розглядають класифікацію активів і пасивів на чотири групи, між якими порівнюють значення активів і пасивів через систему показників. Перший підхід заснований на характеристиці абсолютних величин, який наведено в таблиці 2.26.

Таблиця 2.26 – Розрахунок абсолютних показників для аналізу ліквідності балансу 2022 року

Показники активу балансу	Сума, тис.грн.		Показники пасиву балансу	Сума, тис.грн.		Платіжний результат, тис.грн.	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
A_1 – Найбільш ліквідні активи (1160+1165)	35	102	P_1 – Найбільш термінові зобов'язання (1605+1615÷1660 ++1690+1700)	10597	10486	-10562	-10384
A_2 – Активи, які можна реалізувати швидко (1120÷1155+1190)	71189	77321	P_2 – Короткострокові пасиви (1600+1610)	12000	10800	59189	66521
A_3 – Активи, які можна реалізувати повільно (1100+1110+1170+ +1200)	9715	14975	P_3 – Довгострокові пасиви (1500÷1520)	0	0	9715	14975
A_4 – Активи, реалізація яких пов'язана з труднощами (1095)	36611	38300	P_4 - Постійні пасиви (1495+1665 +1525+1526)	94953	109412	-58342	-71112
<i>Баланс</i>	117550	130698	<i>Баланс</i>	117550	130698	0	0

Значення абсолютних показників для розрахунку ліквідності балансу показують, що A_1 менше P_1 ; A_2 більш. P_2 ; A_3 більше P_3 ; A_4 менше P_4 .

Це показує, що баланс не є абсолютно ліквідний за рахунок малої

величини найбільш ліквідних активів. Коли показник фінансової стійкості був абсолютний, то значення коефіцієнту абсолютної ліквідності значне мале за рахунок тобто, що грошей на рахунку банків і готівкових на підприємстві недостатнє для швидкого розрахунку в умовах форс мажорних обставин

Таблиця 2.27 – Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення			Відхилення
			На початок 2021 року	На кінець 2021 року	На кінець 2022 року	
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	$\frac{1195+1200}{1695}$	= 2,0	3,603	3,582	4,341	0,759
2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	$\frac{1195+1200-1100-1110}{1695}$	1,0	2,900	3,152	3,637	0,485
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{1160+1165}{1695}$	> 0,2 [0,25... 0,35]	0,006	0,002	0,005	0,003

На підставі алгоритму розрахунку аналізу ліквідності за відносними показниками показав, що коефіцієнти поточної та швидкої ліквідності мають тенденцію до зростання і значно перевищують нормативне значення, в той же час, коефіцієнт абсолютної ліквідності в 100 разів менше нормативного значення. Це підтверджує, що баланс не має абсолютної ліквідності.

Висновки до розділу 2

Проведено тематичний аналіз основних засобів підприємства. Результати проведеного аналізу фінансово-господарської діяльності показали, що підприємство працює прибутково, стан основних засобів задовільний, що підтверджує зростання фондів віддачі у 2022 році. Підприємство забезпечує своєчасні розрахунки з постачальниками, тобто, платоспроможне. Але показники ліквідності свідчать, що за рахунок незначної суми грошових коштів, підприємство є абсолютно неліквідним.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПП ФІРМА «ГАРМАШ»

3.1 Загальна характеристика організації бухгалтерського, фінансового обліку на підприємстві

Система бухгалтерського обліку – це своєрідний механізм підготовки та відображення інформації про майнове та фінансове становище підприємства. Завдяки цій інформації внутрішні та зовнішні її користувачі мають уявлення про реальний стан справ на підприємстві.

Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться безперервно з дня реєстрації підприємства до його ліквідації. Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідно до законодавства та установчих документів. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе власник (власники) або уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів.

Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство самостійно обирає форми його організації:

- введення до штату підприємства посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером;
- користування послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи;
- ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерією або аудиторською фірмою;
- самостійне ведення бухгалтерського обліку та складання звітності

безпосередньо власником або керівником підприємства. Ця форма організації бухгалтерського обліку не може застосовуватися на підприємствах, звітність яких повинна оприлюднюватися.

В основі організації ведення бухгалтерського обліку на підприємстві є облікова політика, яку підприємство визначає самостійно. «Облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності» – таке визначення облікової політики наведено в статті 1 «Визначення термінів» Закону України від 16.07.99 р. №996-XIV» Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Згідно з визначенням, облікова політика підприємства базується на основних принципах обліку та звітності. Під принципами бухгалтерського обліку слід розуміти правила, якими необхідно керуватися при вимірюванні, оцінці й реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності.

Облікова політика розробляється головним бухгалтером і затверджується керівником, в даному випадку Генеральним директором. Під час розробки облікової політики слід враховувати вимоги до якісних характеристик бухгалтерського обліку та фінансової звітності, викладені в пунктах 14-17 П(С)БО 1, методи та процедури, передбачені іншими П(С)БО, норми й нормативи, встановлені законодавчими актами України.

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996-XIV та затвердженими положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, затвердженими наказами Міністерства фінансів України, іншими нормативними актами, підприємство має право самостійно визначати вибір облікової політики, з метою забезпечення на підприємстві єдиних принципів, методик та процедур при відображенні поточних операцій в обліку та складанні фінансової звітності.

Облікову політику ПП ФІРМА «ГАРМАШ» було затверджено наказом «Про облікову політику підприємства» №29-01 від 16.07.2018 р., в якій визначено власна форма бухгалтерського обліку як певна система реєстрів

обліку, порядку і способу реєстрації та узагальнення інформації в них з додержанням єдиних засад, встановлених цим Законом, та з урахуванням особливостей своєї діяльності і технології обробки облікових даних; розробляє систему і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності і контролю господарських операцій, визначає права працівників на підписання бухгалтерських документів; затверджує правила документообігу і технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку; керівник підприємства створює необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечує неухильне виконання всіма підрозділами, службами та працівниками, причетними до бухгалтерського обліку, правомірних вимог бухгалтера щодо дотримання порядку оформлення та подання до обліку первинних документів. Дотримання законодавчих та нормативних актів передбачає:

- облік основних засобів здійснюється у відповідності до П(С)БО 7; амортизація основних засобів нараховується прямолінійним методом;
- поточна дебіторська заборгованість обліковується у відповідності до П(С)БО 10; резерв сумнівних боргів не створюється;
- облік запасів здійснюється у відповідності до П(С)БО 9, при вибутті запаси оцінюються за методом ФІФО;
- облік витрат здійснюється відповідно П(С)БО 16
- організація податкового обліку на підприємстві здійснюється у відповідності до діючого законодавства за допомогою окремих реєстрів податкового обліку.

На підприємстві бухгалтерський облік автоматизовано. На даний момент в бухгалтерії підприємства використовують програму, спеціально розроблену для даного підприємства, яка поступово переводиться на сучасну українську версію.

На ПП ФІРМА «ГАРМАШ» створено відділ бухгалтерської служби,

який реалізує облікову політику. Згідно з трудовим законодавством працівники та службовці несуть матеріальну та дисциплінарну відповідальність. Матеріальна відповідальність працівників і службовців представляє собою один з видів юридичної відповідальності за допущене правопорушення. Вона полягає в зобов'язанні працівників відшкодувати завдану з їх вини шкоду підприємству, з яким вони знаходяться в трудових відносинах.

Крім матеріальної відповідальності бухгалтери несуть також і дисциплінарну. Таке порушення представляє собою протиправне невиконання або неналежне виконання працівником своїх обов'язків, тобто потрібна наявність двох умов: протиправність; вина. Основні види покарання: догана; звільнення.

На ПП ФІРМА «ГАРМАШ» ведення бухгалтерського обліку здійснюється бухгалтерією, на чолі з головним бухгалтером.

Організаційну структуру бухгалтерії можна представити у вигляді наступної схеми (рис. 3.1).

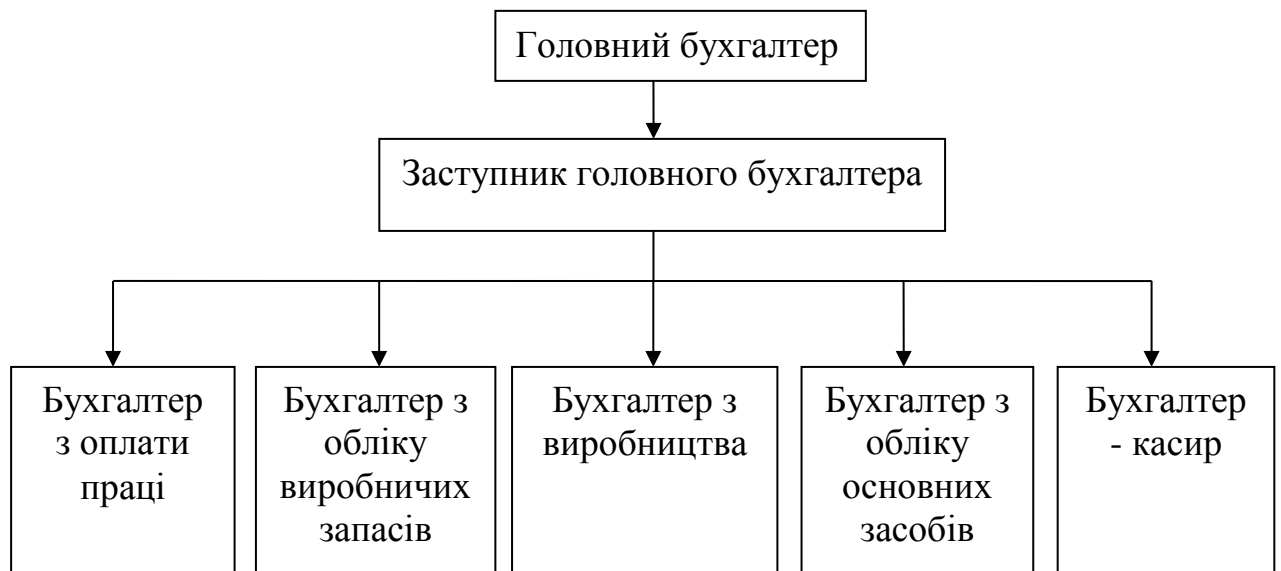

Рис. 3.1 – Організаційна структура бухгалтерії

3.2 Методика обліку основних засобів на ПП ФІРМА «ГАРМАШ»

Облік основних засобів на підприємстві здійснюється за первиною вартістю, оформлення обліку здійснюється за первинними документами, в залежності сутності господарської операції.

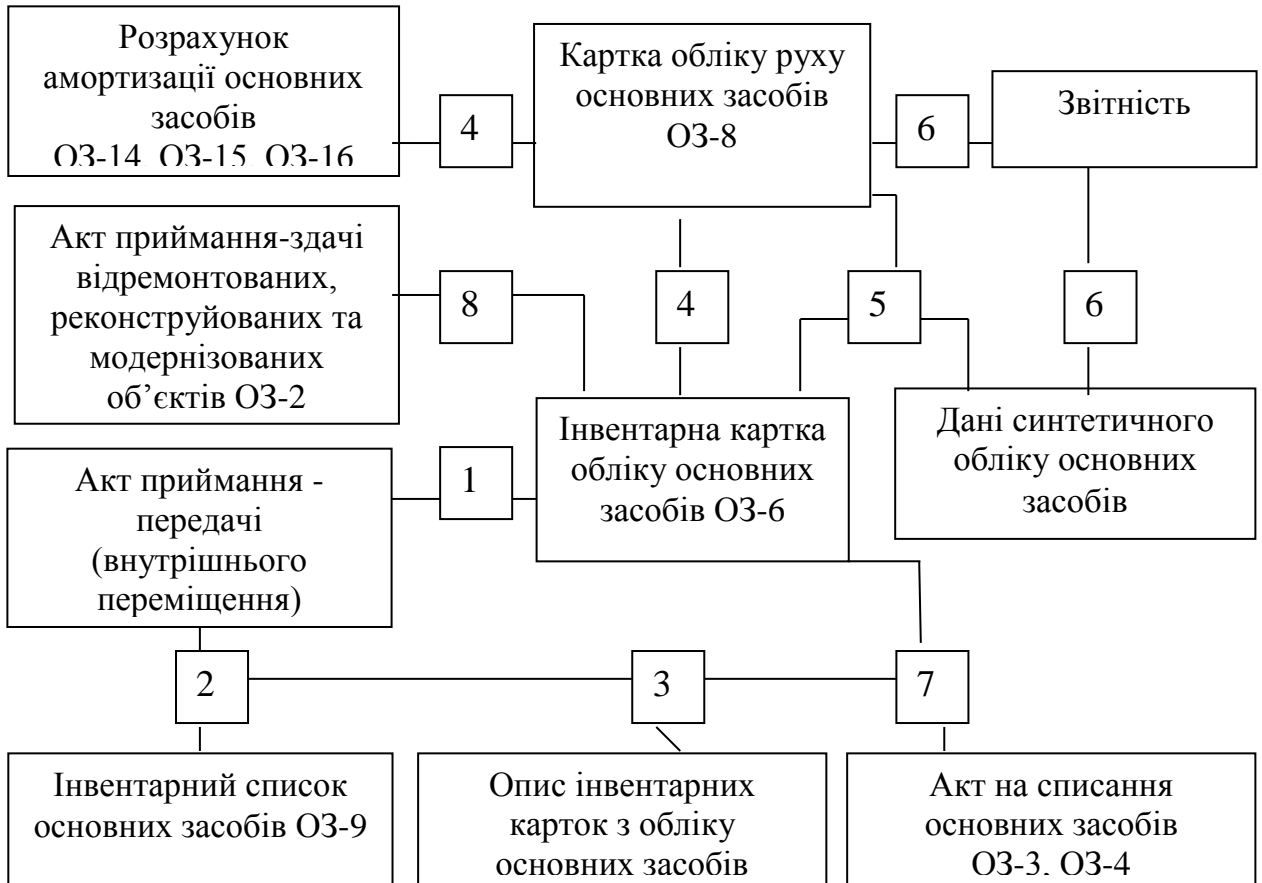

Рис. 3.2 – Документування операцій з обліку основних засобів

Процес обліку основних засобів будемо розглядати с процесу формування Статутного фонду шляхом внесення власної частини основними засобами, які оцінює комісія та переводить їх в грошову форму. При обліку основних засобів важливо оформлення достовірно первинних документів, які будуть основою відображення здійснення господарської операції.

Методологія обліку основних засобів на підприємстві починається з формування Статутного фонду, далі, придбання основних засобів як головного фактору виробництва, які можуть бути отримані різними шляхами: закупівля від постачальнику, самостійне створення, безкоштовне отримання та у формі лізингу.

Почнемо з формування Статутного капіталу, коли окремий засновник може внести свій пай основними засобами. Для цього створюється оціночна комісія, яка складає акт приймання основних засобів на підставі статутних умов та визначається первісна вартість як основа для прийняття на баланс підприємства.

Таблиця.3.1 – Оформлення обліку операції внесення засновниками основних засобів до статутного капіталу підприємства

№	Зміст операції	Д-т	К-т	Сума, грн	Документи, що підтверджують операцію
1	Відображено сума внеску засновника основними засобами компресора	46	40	26000	Установчі документи
2	Здійснено введення компресора засновника в експлуатацію	10	46	26000	Акт введення в експлуатацію № ОЗ - 1

Розглянемо метод обліку придбання основних засобів від постачальника до процесу введення їх в експлуатацію. Первісними документами можуть бути Договір на постачання з метою визначення суми основного засобу, методи доставки основного засобу і форми розрахунку. Послідовність операцій для обліку основних засобів наведено в таблиці 3.2

Таблиця 3.2 – Облік придбання основного засобу від постачальника

№	Зміст операції	Д-т	К-т	Сума, грн	Документи, що підтверджують операцію
1	Придбано м'ясорубку для приготування фаршу від постачальника	152	631	36000	ОЗ-1 "Акт приймання-передачі основних засобів"
2	Відображено ПДВ 20 % вартості обладнання	641	631	7200	Податкове законодавство
3	Відображено транспортні витрати	152	685	3800	Договір на транспортні послуги
4	Відображено ПДВ 20 % транспортних витрат	641	685	760	Податкове законодавство
5	Відображено витрати на страхування транспортного ризику	289	685	1400	Договір зі страховою компанією
6	Списання витрат страхового ризику на капітальні інвестиції	152	289	1400	Бухгалтерська довідка
7	Здійснено монтаж обладнання іншою організацією	152	685	3600	Договір на монтажні роботи

Продовження таблиці 3.2

№	Зміст операції	Д-т	К-т	Сума, грн	Документи, що підтверджують операцію
8	Відображено ПДВ 20 %	641	685	720	Податкове законодавство
9	Введення обладнання в експлуатацію	104	152	44800	ОЗ-5 "Акт про установку, пуск обладнання
10	Оплата за придбання обладнання	631	311	42200	Банківська виписка

Наступний спосіб формування первісної вартості основних засобів здійснюється методом господарського способу виготовлення основного засобу. Тобто формування первісної вартості основного засобу буде включати матеріальні, трудові, енергетичні ресурси власного використання. Тому витрати будуть обліковані на конкретні підрозділи: виробництво, адміністративні витрати, витрати на збут. Приклад у таблиці 3.3

Таблиця 3.3 – Облік операцій по створенню основних засобів на підприємстві (Естакада для готової продукції)

№	Зміст операції	Д-т	К-т	Сума, грн	Документи, що підтверджують операцію
1	Списання матеріалів	152	201	7200	Накладна на відпуск матеріалів по ф. № М- 11
2	Нарахування заробітної плати працівникам, яка відноситься на капітальні інвестиції	152	661	2800	Розрахункова відомість
3	Нарахування ЄСВ, 22 %	152	651	616	Відповідно законодавства
4	Списання комплектуючих виробів на капітальні інвестиції	152	202	9100	Накладна на відпуск матеріалів по ф. № М- 11
5	Списання загальновиробничих витрат на капітальні інвестиції	152	91	2300	розрахунок
6	Введення в експлуатацію створеного об'єкту(копильня)	104	152	22016	Акт введення в експлуатацію № ОЗ-1

Наступним кроком ведення облікового процесу основних засобів являється нарахування суми амортизації основних засобів в результаті їх використання. Важливо враховувати, якій метод на підприємстві використовують для різних елементів основних засобів. На ПП ФІРМА

«ГАРМАШ» використовують прямолінійний метод нарахування амортизації с урахуванням періоду корисного використання.

Таблиця 3.4 – Нарухування амортизації на об'єкти основних засобів

№	Зміст операції	Д-т	К-т	Сума, грн	Документи, що підтверджують операцію
1	Нарухована амортизація на обладнання ковбасного цеху	23	131	4900	Форма ОЗ - 14
2	Нарухована амортизація на комп'ютерний комплекс фірми	92	131	1200	Форма ОЗ - 14
3	Нарухована амортизація на вантажні транспортні засоби	93	131	2700	Форма ОЗ - 14
4	Нарухована амортизація основні засоби (складські приміщення), які передано в операційну оренду	949	131	1020	Форма ОЗ - 16

Розглянемо процес вибуття основних засобів. Це можуть бути різні варіанти. Але більшість на підприємстві вибуття здійснюється за рахунок ліквідації та продажу в результаті заміни обладнання на більш продуктивне. Всі зміни руху основних засобів відображаються в облікових або інвентарних картках по кожному об'єкту окремо і загалом всіх основних засобів за первісною вартістю, і сумою зносу.

Таблиця 3.5 – Облік операцій з продажу основних засобів

№ п/п	Зміст операції	Д-т	К-т	Сума, грн.	Документи, що підтверджують проведення операції
1	Відображена договірна вартість комплексу офісної меблі (інв. № 5601)	377	742	92000	Договір купівлі-продажу
2	Відображена сума податкових зобов'язань з ПДВ	742	6411	15333	Податкова накладна
3	Списано знос об'єкту комплексу офісної меблі,	131	10	27400	Акт по ф. № ОЗ-1
4	Списана залишкова вартість об'єкту ОЗ	972	10	38300	Акт по ф. № ОЗ-1
5	Отримана оплата	311	377	92000	Виписка банку
6	Списано дохід на фінансовий результат від продажу ОЗ	742	943	10967	Бухгалтерська довідка
7	Списано на фінансовий результат залишкова вартість комплексу офісної меблі	79	972	38300	

Процес ліквідації основного засобу здійснюється після рішення створеної ліквідаційної комісії, яка визначає ступень непридатності для подальшого використання в зв'язку низької продуктивності або неможливості використання новітніх технологій у виробничому процесі продукції. Складається акт ліквідації об'єкту та можливості використання елементів його для часткового продажу, або металобрухту.

Таблиця 3.6– Облік вибуття основних засобів через ліквідацію

№ п/п	Зміст операції	Д- т	К-т	Сума, грн.	Документи, що підтверджують проведення операції
1	Списано знос ліквідованої морозильної камери (інв. № 41)	131	1041	14300	Акт по ф. ОЗ-3
2	Списана залишкова вартість ліквідованого об'єкту ОЗ	976	10	1700	Акт по ф. ОЗ-3
3	Списані на фінансовий результат витрати, пов'язані з ліквідацією об'єкту основних засобів	79	976	1700	Акт по ф. ОЗ-3
4	Нараховане дохід від здачі металобрухту	209	719	930	Банківська виписка
5	Відображено ПДВ	719	641	155	
6	Списано дохід від металобрухту на фінансовий результат	719	793	775	Банківська виписка

Таблиця 3.7 - Облік проведення капітального ремонту і модернізацію основних засобів

№ п/п	Зміст операції	Д- т	К-т	Сума, грн.	Документи, що підтверджують проведення операції
1	Роботи з модернізації об'єкта прийнято за актом, а їх вартість зарахована до складу капітальних витрат	152	631	12000	Договір підряду на модернізацію об'єкту
2	Нараховане податковий кредит з ПДВ	641	631	2400	Норматив 20%
3	Сплачено підрядчикам за виконані роботи	631	311	14200	Банківська виписка
4	Капітальні витрати на ремонт зараховуються на збільшення первісної вартості об'єкта	10	152	12000	Акт –ОЗ -3

Поточний ремонт проводиться, як правило, господарським способом за рахунок власних ресурсів. На підприємстві існує власна ремонтна бригада,

яка обслуговує всі поточні недоліки в роботі обладнання

Таблиця 3.8 - Облік проведення поточного ремонту і модернізацію основних засобів господарським способом

№ п/п	Зміст операції	Д-т	К-т	Сума, грн.	Документи, що підтверджують проведення операції
1	Відображення витрат заробітної плати на поточний ремонт основних засобів	23	661	2200	Табель обліку робочого часу
2	Нараховане ЄСВ	23	651	484	Норматив, 22%
3	Списано вартість запасних частин для ремонт	23	207	680	Накладна на відпуск запчастин
4	Списання здійснених витрат на обслуговування та ремонт основних засобів виробництва	91	23	3364	Бухгалтерська довідка
5	Списання витрат на обслуговування та ремонт основних засобів загальногосподарського призначення	92	23	762	Бухгалтерська довідка
6	Списання затрат на обслуговування та ремонт основних засобів, що забезпечують збут	93	23	650	Бухгалтерська довідка

3.3 Аудит основних засобів на ПП ФІРМА «ГАРМАШ»

До основних засобів належать матеріальні необоротні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів і послуг, надання в оренду, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (або операційний цикл, якщо він довший за один рік). При цьому аудитор керується П(С)БО 7 "Основні засоби". Облік основних засобів ведеться на рахунку 10 "Основні засоби", який має дев'ять субрахунків; за дебетом рахунка 10 відображається надходження (придбання) основних засобів, за кредитом - вибуття.

Спочатку аудитор слід впевнитися у правильності організації аналітичного обліку і визначити, чи всі основні засоби підприємства закріплено за матеріально відповідальними особами. Джерелами аудиту операцій з обліку основних засобів є первинні документи на їх надходження, вибуття і внутрішнє переміщення (акти приймання-здавання об'єктів, акти на списання, інвентарна картка, картка обліку руху основних засобів, інвентарний

список розрахунки амортизації), дані аналітичного і синтетичного обліку.

Аудитор перевіряє правильність ведення інвентарних карток індивідуального і групового обліку основних засобів, своєчасне заповнення всіх реквізитів у них. Якщо карток на окремі об'єкти немає, аудитор пропонує керівництву підприємства відновити аналітичний пооб'єктний облік основних засобів. Достовірність даних про наявність і рух основних засобів перевіряють зіставленням суми за інвентарною картою із сумою, показаною в описі інвентарних карток, встановлюють відповідність даних аналітичного обліку основних засобів їхньому залишку за рахунком 10 "Основні засоби" на відповідні дати. Якщо є розходження між даними аналітичного і синтетичного обліку, то аудитор з'ясовує причини, винних осіб, визначає наслідки і пропонує усунути недоліки.

Аудитор також перевіряє повноту і своєчасність проведення інвентаризації основних засобів, правильність відображення її результатів у бухгалтерському обліку. Цим самим він з'ясовує, чи можна довіряти результатам проведеної інвентаризації, щоб зменшити аудиторський ризик.

Повноту і своєчасність оприбуткування основних засобів можна визначити шляхом порівняння дати оприбуткування за рахунком 10 "Основні засоби" з датами, вказаними у первинних документах (актах введення в експлуатацію, актах приймання-передання основних засобів тощо). Слід документально перевірити операції зі списання основних засобів, правильність оформлення їх, законність і доцільність вибуття і відображення його в обліку.

Аудитор також перевіряє правильність переоцінки основних засобів за відновною вартістю, її відображення в бухгалтерському обліку. Аудитом правильності проведення річної інвентаризації основних засобів слід з'ясувати, чи реально відображені в балансі підприємства у статті "Основні засоби" (код рядка 1011) їх первісна (балансова) та залишкова (код рядка 1010) вартість, а також сума нарахованого зносу(код рядка 1012).

Для відображення в обліку реальної вартості об'єктів основні засоби

періодично підлягають індексації, під час якої всі основні засоби оцінюють за відновною вартістю при одночасному встановленні їх зносу. Переоцінена первинна вартість та знос об'єкта основних засобів визначаються як добуток первісної вартості або зносу та індексу переоцінки. Сума дооцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів відображається у складі додаткового капіталу, а сума уцінки - у складі затрат звітного періоду. У зв'язку з цим у бухгалтерському обліку записують:

* д-т рахунка 10 "Основні засоби"; к-т рахунка 42 "Додатковий капітал" (423 "Дооцінка активів").

Далі ревізор перевіряє правильність ведення обліку амортизації основних засобів. Об'єктом амортизації є окремі основні засоби, крім землі, продуктивної худоби, житлових будинків, споруд благоустрою, автодоріг, видавничої продукції тощо. Амортизація нараховується протягом строку корисного використання об'єкта основних засобів.

Нарахування зносу за окремими видами і групами основних засобів здійснюється у відсотках до їх первісної вартості. Однак, згідно з П(С)БО 7 "Основні засоби" метод амортизації основних засобів підприємство обирає самостійно. Обрані методи амортизації основних засобів є елементами облікової політики підприємства.

Важливе місце займає перевірка вибуття основних засобів внаслідок ліквідації об'єктів, що стали непридатними через їх старіння і зношеність. Аудитор перевіряє правильність оформлення і своєчасність відображення операцій щодо списання основних засобів. Встановлюють правомірність списання витрат щодо ліквідації основних засобів, повноту оприбуткування цінностей, що надійшли від ліквідації та їх відображення в обліку.

Документом на списування основних засобів у всіх випадках вибуття є акт про ліквідацію основних засобів, у якому зазначають причини вибуття, технічний стан, первинну вартість, суму зносу, затрати на ліквідацію, найменування і вартість залишків від ліквідації, вартість капітальних ремонтів за час експлуатації, результати ліквідації.

АУДИТОРСЬКИЙ ВИСНОВОК
про основні засоби
ПП ФІРМА «ГАРМАШ» станом
на 31.12.2022 року

1.1. Основні відомості про аудитора:

Незалежний аудитор Свідоцтво № 2406 про внесення до реєстру аудиторських фірм та аудиторів, які одноособово надають аудиторські послуги, видане за рішенням № 560 Аудиторської палати України.

Аудитор Кайгородов О.М. сертифікат серія А № 032568, виданий Рішенням Аудиторської палати України за № 560 від 01.09.2022 року. Термін дії сертифікату до 1 вересня 2027 року.

Місце проживання: м. Одеса, вул. Канатна, 112. Телефон: 0960056109

Дата видачі аудиторського висновку: 20 травня 2024 року.

1.2. Основні відомості про Компанію:

Повна назва Компанії	ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО ФІРМА «ГАРМАШ»
Скорочена назва Компанії	ПП ФІРМА «ГАРМАШ»
Код ЄДРПОУ	25036281
Організаційно-правова форма емітента	Приватне підприємство
№ свідоцтва про державну реєстрацію (перереєстрацію), дата видання свідоцтва	Серія А00 № 7504343 Зареєстровано 29.10.1997 р. за № 15561050003000648
Орган, який видав свідоцтво	Виконавчий комітет Лиманського району
Юридична адреса і місцезнаходження	65005, Україна, с. Олександрівка, вул. Центральна, 8а, Лиманський район, Одеська обл.
Основні види діяльності	Виробництво м'ясних продуктів
Кількість учасників	1
Чисельність працівників	157
Наявність і місцезнаходження філій	-
Номер, дата та строк дії ліцензії на здійснення діяльності	-

1.3. Основні відомості про умови договору на проведення аудиту:

Дата та номер договору на проведення аудиту: № 07/01 від 15.01.2024

р. Дата початку та дата закінчення проведення аудиту:

15.02.2024р. – 10.03.2024 р.

Масштаб проведення аудиту: перевірка достовірності обліку основних засобів за 12 місяців 2022 року.

1.4. Змістова частина

До перевірки надана наступна документація:

- оборотні та сальдові відомості;
- відомості аналітичного обліку, журнали-ордера;
- картотека основних засобів;
- первинні документи операцій: прибуття та вибуття основних засобів, Акти приймання–передачі основних засобів, Акти вибуття, ліквідації основних засобів, акти введення в експлуатацію основних засобів;
- фінансова звітність: »Баланс«, «Примітки до фінансової звітності»

Перевіркою охоплені наступні питання:

- облік формування складу первісної вартості основних засобів;
- облік при дбання основних засобів
- облік нарахування амортизації основних засобів;
- облік вибиття основних засобів;
- облік ремонту основних засобів (поточний, капітальний);
- облік відомств та реєстрів переоцінки основних засобів;
- правильність відображення основних засобів ,які передані в оренду, або взяти в оренду;
- відповідність бухгалтерського обліку вимогам законодавства.

Мною, незалежним аудитором Кайгородовим О.М. проведена перевірка у відповідності з вимогами Господарського кодексу України (ВВР України), “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність”, “Про

бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, Міжнародних стандартів аудиту, Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших законодавчих та нормативних актів.

Висновок сформований у відповідності до вимог Міжнародних стандартів аудиту №700 “Аудиторський висновок про фінансову звітність” та № 800 “Аудиторський висновок при виконанні завдань з аудиту спеціального призначення”. Ці стандарти зобов’язують аудиторів планувати і здійснювати аудиторську перевірку так, щоб одержати обґрунтовану впевненість у тому, що фінансові звіти не містять суттєвих викривлень.

Розмір суттєвості помилки (невідповідності даних обліку акціонерного товариства даним його звітності) у відповідності з вимогами національного нормативу аудиту № 11 “Суттєвість та її взаємозв’язок з ризиками аудиторської перевірки” прийнято у розмірі 1,0 тис.грн.

Висловлення думки аудитора стосовно розкриття інформації щодо показники фінансово-господарської діяльності у фінансовій звітності відповідно до встановлених нормативів

Фінансово-господарська діяльність ПП ФІРМА «ГАРМАШ» здійснюється відповідно до чинного законодавства, прийнята система бухгалтерського обліку відповідає вимогам законодавчих і нормативних актів. Фінансова звітність складена за даними обліку і достовірно відображає у всіх істотних аспектах фактичний фінансово-господарський стан підприємства станом на 31.12.2022 р. за результатами операцій за період з 01.01.2022 р. по 31.12.2022 р.

Фінансова звітність за 12 місяців 2022 року складена відповідно до вимог національних нормативів (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні. Дані, які відображені в Балансі, підтверджуються залишками на рахунках активів і зобов'язань. Аналіз статей Звіту про фінансові результати дає реальну інформацію про доходи і витрати, про прибутки і збитки, отримані внаслідок діяльності підприємства за звітний період.

Бухгалтерський облік ПП ФІРМА «ГАРМАШ» ведеться згідно з Законом “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” та з Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік ПП ФІРМА «ГАРМАШ» забезпечує своєчасне та повне відображення всіх господарських операцій за відповідними рахунками і параметрами та надання необхідної інформації користувачам про стан активів, зобов’язань, результати фінансової діяльності та інших показників.

Облікова політика визначена підприємством самостійно і затверджена Наказом № 29-01 від 16.07.2018 р. У даному наказі відображена методологія ведення бухгалтерського обліку та надання інформації у фінансових звітах, які відповідають вимогам П(С)БО і найбільше адаптовані до діяльності підприємства. За період, що перевірявся, облікова політика підприємства не змінювалась.

На підприємстві застосовується автоматизована система обліку.

1.5. Висловлення думки стосовно розкриття підприємством інформації про деякі показники фінансово-господарської діяльності у фінансовій звітності відповідно до встановлених нормативів

1.5.1 Думка аудитора стосовно розкриття інформації про активи відповідно до встановлених нормативів

Майно складається з основних засобів та обігових коштів, а також цінностей, вартість яких відображена в балансі ПП ФІРМА «ГАРМАШ». Інформація, що надана в балансі, є повною, правдивою та відповідає національним положенням (стандартам) бухгалтерського обліку.

Оцінка та класифікація активів за статтями балансу відповідає вимогам НП(С)БО № 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності”, П(С)БО № 7 “Основні засоби”, П(С)БО № 8 “Нематеріальні активи”, П(С)БО № 9 “Запаси”, П(С)БО № 10 “Дебіторська заборгованість” та прийнятій обліковій політиці.

Основні засоби

У статті „Основні засоби” відображається вартість необоротних активів, які відповідають визначенню основних засобів згідно П(С)БО 7 „Основні засоби”.

Основні засоби оприбутковуються за первісною вартістю – фактична собівартість основних засобів у сумі грошових коштів, сплачених, витрачених для придбання (створення) основних засобів. Первісна вартість включає в себе усі витрати, що пов’язані з доставкою, установкою, введенням в експлуатацію. Аналітичний облік основних засобів ведеться по кожному інвентарному об’єкту, з застосуванням інвентарних карток, в яких є інформація про первісну вартість, інвентарний номер, знос. На підприємстві застосовується прямолінійний метод розрахунку зносу основних засобів, визначений Податковим Кодексом України. Протягом року метод амортизації не змінювався.

Залишкова вартість основних засобів станом на 31.12.2022 р. склала 38059 тис. грн. (первісна вартість – 90027 тис. грн., знос –51968 .грн.).

Висновок:

Мною, незалежним аудитором Кайгородовим О.М. проведено аудиторську перевірку у відповідності з вимогами та положеннями Закону України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” та Міжнародними стандартами аудиту. Ці стандарти зобов’язують аудитора планувати і здійснювати аудиторську перевірку з метою одержання обґрунтованої впевненості в тому, що фінансова інформація не містить суттєвих викривлень. Аудит включає перевірку шляхом тестування доказів, які підтверджують суми й розкриття інформації у фінансових звітах підприємства.

Аудиторська перевірка також включає оцінку застосованих принципів бухгалтерського обліку, здійснених управлінським персоналом, а також оцінку загального подання фінансових звітів.

Вважаю, що проведена мною аудиторська перевірка забезпечує обґрунтовану підставу для висловлення думки.

На мою думку, за результатами співставлення результатів інвентаризації основних засобів із даними бухгалтерського обліку суттєвих відхилень не виявлено, перевірена фінансова інформація ПП ФІРМА «ГАРМАШ» відображена справедливо та достовірно, відповідає нормативним вимогам щодо організації бухгалтерського обліку та звітності в Україні.

Оскільки аудитор не приймав участь у проведенні фактичної інвентаризації активів та зобов'язань підприємства, вважаю за можливе надати умовно-позитивний аудиторський висновок щодо діяльності ПП ФІРМА «ГАРМАШ»

Валюту балансу ПП ФІРМА «ГАРМАШ» станом на звітну дату у сумі 130698_тис.грн. підтверджую.

Незалежний аудитор

Кайгородов О.М.

(сертифікат серії А № 032568 від 01.09.2022)

Висновки та пропозиції

В результаті проведеного наукового дослідження кваліфікаційної роботи ступеню вищої освіти «Магістр» можна зробити ряд висновків та пропозицій, щодо удосконалення організації та методики обліку та аналізу основних засобів на підприємстві ПП ФІРМА «ГАРМАШ».

В роботі по кожному розділу зроблено висновки про основні результати дослідження. Актуальність теми розглянуто у вступі роботи та визначено завдання напрямку дослідження теми. В першому розділі роботи наведено характеристику сутності основних засобів, які розглядаються вітчизняними та зарубіжними авторами.

Враховуючі різні точки погляду, можемо виділити три критерії, які відрізняють основні засоби від інших елементів виробництва:

- це засоби праці, які використовуються впродовж тривалого часу,
- при цьому зберігаючи свою власну матеріально-речову форму
- переносять свою вартість на вироблений продукт частинами, протягом декількох виробничих циклів унаслідок фізичного та морального зносу.

В роботі наведена класифікація основних засобів за різними ознаками та об'єктами відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» та Податкового кодексу України. Досліджено організацію та методологію синтетичного та аналітичного обліку основних засобів за різними умовах здійснення з ними операцій придбання, руху, використання, нарахування амортизації, ремонту та вибуття. Розглянуто документальне оформлення операцій з основними засобами.

В другому розділу кваліфікаційної роботи проведено фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства за 2021-2022 роки. Визначено, що основні показники у 2022 році порівняно з 2021 роком мають тенденцію до зростання. Так обсяг продукції в натуральному вираженні збільшився на 28,58%, що дорівнює зростанню на 124,5 тонн. В діючих цінах обсяг виробленої продукції збільшився на 22942,7 тис. грн., дорівнює зростанню на

35,18 %. В порівняних цінах обсяг виробленої продукції збільшився на 19599,6 тис. грн, що дорівнює темпам зростання на 28,58%. Чистий дохід від реалізації продукції в 2022 році збільшився порівняно з 2021 роком на 20754 тис. грн. або на 30,38%.

Собівартість реалізованої продукції зросла на 39,64 %, що спричинило зростання витрат на 1 грн. на 5,89 копійок або на 7,1 %. У 2021 та у 2022 роках фінансовий результат від операційної діяльності позитивний, але зменшився на 34,34 %. Також отримано чистого прибутку відповідно у 2021 році 321 тис.грн, у 2022 році 478 тис. грн. В результаті діяльності зросли якісні показники: продуктивність праці зросла на 50,16 %, рентабельність виробництва зросла на 0,04 %, фондівдача зросла на 9,361 %, матеріаловіддача зросла на 21,87 % на одну гривну. Разом з тим, за рахунок суттєвого зростання оборотних коштів на 81,56 %, знизився і до того низький показник – коефіцієнт оборотності з 1,398 до 1,027, тобто на 26,54 %.

Проведено поглиблений аналіз стану, функціонування та ефективності використання основних засобів. Також в роботі проведено аналіз фінансового стану, аналіз ліквідності балансу підприємства та за методом Альтмана розраховано можливості банкрутства підприємства ПП ФІРМА «ГАРМАШ». Результати розрахунків показали, щопідприємство збільшує власну ліквідність: коефіцієнт поточної ліквідності збільшився на 0,821, коефіцієнт швидкої ліквідності - 0,475, абсолютної ліквідності на 0,003. Зростання ефективності діяльності підприємства показує, що ПП ФІРМА «ГАРМАШ» стабільне, платоспроможне та загроз банкрутства не передбачається.

В третьому розділу роботи розглянуто загальну характеристику організації облікової політики на підприємстві ПП ФІРМА «ГАРМАШ». Облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. Основні положення формування облікової політики визначені Законом України від 16.07.99 р. №996-XIV «Про бухгалтерський облік та

фінансову звітність в Україні», П(С)БО 7. Підприємство самостійно розробляє облікову політику, яка затверджується наказом керівника. На ПП ФІРМА «ГАРМАШ» облікова політика розроблена головним бухгалтером і затверджена генеральним директором наказом від 16.07.2018 р.

На ПП ФІРМА «ГАРМАШ» ведення бухгалтерського обліку здійснюється бухгалтерією, на чолі з головним бухгалтером. Відділ бухгалтерії включає 7 працівників, між якими розподілені функції облікових операцій і відповідальності за результати праці відповідно штатного розкладу.

Підприємство працює на загальній формі оподаткування, тому складає всі форми звітності щоквартально та річну звітність. На фірмі обліковий процес автоматизовано за допомогою спеціальної програми яка адаптована до українського законодавства

Облік операцій з основними засобами веде окремий бухгалтер. Функції обліку основних засобів полягають в забезпеченні своєчасного і повного відображення руху основних засобів як в нутрі підприємства з урахуванням їх розміщення і відповідальних осіб, так і за умовами їх передачі, продажу іншим суб'єктам господарювання. Важливим моментом обліку являється достовірність і своєчасність надання інформації про зміни стану, руху основних засобів. Основні засоби на фірмі обліковуються на синтетичному рахунку 10 з використання аналітичних субрахунків за окремими видами основних засобів.

Важливий момент в обліку основних засобів, це нарахування суми амортизації основних засобів. ПП ФІРМА «ГАРМАШ» використовує прямолінійний метод нарахування суми зносу, виходячи з терміну корисного використання того або іншого основного засобу. Нарухування зносу відображається на рахунку 13, записується кореспонденція рахунку Д-т 10 та К-т 13 з урахуванням аналітичного обліку субрахунку.

Своєчасна і достовірна інформація дозволяє приймати вірні рішення в процесі управління основними засобами, проводити різні види ремонту,

модернізації або повної заміни на більш удосконалені, більш продуктивні засоби. Для цього також розраховують показники ефективності використання основних засобів, їх інтенсивність і екстенсивність використання.

Проведене дослідження в кваліфікаційній роботі дають можливість дати характеристику діяльності ПП ФІРМА «ГАРМАШ», як достатньо стабільне, прибуткове підприємство, яке виробляє якісну продукцію, що задовольняє потреби споживачів різного цінового навантаження.

Разом з тим, для покращення діяльності підприємства, треба вирішити ряд питань організаційного характеру, технологічного і облікового:

1. Аналіз стану основних засобів показав, що знос основних засобів складає 57,7 %, що впливає на ефективність їх використання; фондівіддача складає в 2021 році 0,68 грн, а в 2022 році - 1,017грн. Тому треба удосконалити технічну політику з питань своєчасної модернізації та оновлення основних засобів

2. Раціоналізація кожної групи документів, методів обробки й узагальнення інформації обліку амортизації основних засобів, з визначенням адекватного терміну використання основних засобів.

3. Обов'язково проводити переоцінку основних засобів, враховуючи індекси інфляції, удосконалення її відображення в звіті та забезпечення справедливої оцінки основних засобів

4. Удосконалити облік і контроль за наявністю і станом основних засобів через повну автоматизовану систему обліку, де будуть занесені характеристики кожного об'єкту основних засобів, їх стан.

5. Розвивати нові ринку збуту з метою збільшення обсягу виробництва, що покращить ефективність використання основних засобів і фінансового результату в цілому.

6. Запропонувати для сучасного обладнання використовувати прискорені методи нарахування амортизації. Це дає можливість уникнути морального старіння основних засобів і своєчасно робити оновлення такого обладнання.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерській облік та фінансову звітність в Україні». URL: <https://zakononline.com.ua/documents/show/203480592395>
2. Господарський кодекс України (ВВР України), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. П(С)БО 16 «Витрати» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
5. Наказ Міністерства фінансів України №291 від 30.11.99р (Інструкція про застосування плану рахунків). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
6. П(С)БО 9 «Запаси» URL: <https://kodeksy.com.ua/buh/psbo/9.htm>
7. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879, URL: <https://pfa.com.ua/konsultatsii-i-poyasneniya/inventaryzatsiya-u-budgetniy-ustanovi>
8. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі» від 9.10.2010 р. № 1202. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10>.
10. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27.04.2000 р. № 92 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
11. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банку України» від 20.12.2005 р. № 480 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0040-06>.
12. Наказ Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації «Про затвердження Державного класифікатора України

«Класифікація основних фондів» від 19.08.1997 р. № 507 URL: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=269821.

13. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 "Основні засоби" (МСБО 16) URL: <https://zakon.help/article/mizhnarodnii-standart-buhgalterskogo-obliku-16/>

14. Афанасьєв М.В., Гончаров А.В. Економіка підприємства. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / За редакцією проф. М.В. Афанасьєва. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2012. 410 с.

15. Антонюк О.П., Ступніцька Т.М., Купріна Н.М., Подгорна І.Є. Економічний аналіз(практикум): Навчальний посібник Львів: «Магнолія 2006», 2010. 320 с.

16. Бабяк Н.Д. Амортизаційні відрахування як фінансове джерело відтворення основних засобів підприємств. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/10506>

17. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика : [навч.-практ. посіб.] / Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна [та ін.]. К. : Центр учбової літератури, 2010. 536 с.

18. Бухгалтерський облік в Україні. Від теорії до практики / За ред. А.М. Коваленко. К., 2012. 647 с.

19. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2015/october/issue-79/article-11951.html>

20. Бутинець Т.А. Основні засоби: точка зору спеціаліста. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2012. Вип.2(3). С.22-36

21. Феофанова І., Антонова О. Проблеми обліку основних засобів на підприємстві. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/129>

22. Гречко С.М. Особливості визнання основних засобів в цілях бухгалтерського обліку та оподаткування. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2011. № 3. Ч. 2. С. 23–31.

23. Гамова О. В., Козачок І. А., Матюхіна С. О. Удосконалення аудит

стану та руху основних засобів на підприємстві. *Економічна наука*, 2019. Вип. 4. С. 62-71.

24. Гуля В.С. Особливості здійснення внутрішнього контролю використання основних засобів на підприємстві. *Вісник студентського наукового товариства «Ватра»*, 2015. Вип. 22. С. 91-102.

25. Гуцаленко Л. В. Божок І. І. Проблемні аспекти нарахування амортизації необоротних активів. *Інноваційна економіка*. 2014. № 1. С. 176-181

26. Гуцаленко Л. В., Гловюк А. С., Ковальчук І. В. Організація обліку та аудиту основних засобів. *Економіка і суспільство*. Мукачєво, 2017. Вип. 8.

27. Дерев'янко С. І., Кузик Н. П., Олійник С. О. Аудит : навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 380с.

28. Довгалюк Н. В. Методологія визначення та методика аналізу економічної ефективності використання та відтворення основних засобів аграрного сектору економіки. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_2_21.

29. Єлісеєва О.К., Яресько А.М. Методи оцінки основних засобів в умовах законодавчих змін: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Економічний форум*, 2017. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua>

30 Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України №2258-VIII від 21.12.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 15.05.2024 р.)

31. Завадський Й.С. Економічний словник / Й.С. Завадський, Т.В. Осовська, О.О. Юшкевич. К. : Кондор, 2006. 356 с.

32. Зінченко О. В. Теоретико-методичні засади обліку амортизації основних засобів. *Міжнародний науковий журнал. Серія «Економічні науки»*. 2015. № 9. С. 113–118.

33. Коваленко О.В., Громова І.В. Напрями підвищення ефективності використання основних фондів підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2014. Вип. 7. С. 20–27

34. Кулаковська Т.А. Вимір стану та оцінка якості відтворення основних фондів промислового підприємства. *Методи проведення спеціальних*

економічних розрахунків: навч. Посіб./ під ред д.е.н., проф.П.В.Осіпова. Одеса: Друк, 2010. С.236 - 256.

35. Кравчук О. Якщо амортизовані і списані ОЗ працюють. *Дебет-Кредит*. 2016. №5. С.30-33.

36. Маркс К. Капітал. Критика політичної економії. Т.1. Книга1: «Процес капіталістичного виробництва». URL:<https://urss.ru/cgi-bin/db.pl?lang=Ru&blang=ru&page=Book&id=283104>

37.Методики оцінки майн під час приватизації. Затверджено Постановою, *КМ № 441 від 21.03.2023* URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1891-2003-%D0%BF#Text>

38. Сук Л.К. Фінансовий облік: [навч. посіб.] / Л.К. Сук, П.Л. Сук ; 2-ге вид., перероб. і доп. К., 2012. 647 с.

39. Неміш Ю.В. Поняття «основні засоби» у сучасних наукових дослідженнях. *Аграрна економіка*. 2012. Т. 5. № 3–4. С. 181–187.

40. Ощепков О.П., Магденко С.О., Чабан М.М. Організація і методика проведення аналізу основних засобів на м'ясопереробних підприємствах. *Економіка харчової промисловості*, Т.10, випуск 4. 2018. С. 58 – 65

41. Поповиченко І. В., Спірідінова К. О., Загустіна А. Є. Основні напрями підвищення ефективності використання основних фондів в сучасних умовах господарювання. *Економічний простір*, 2019. № 145. С. 149-159.

42. Чік М.Ю., Бойко Р.В. Оцінка осовних засобів в системі управління необоротними активами підприємства. URL:<http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1329/1253>

43. Сміт А. Исследование о природе и причинах богатства народов URL:<https://eksmo.ru/book/issledovanie-o-prirode-i-prichinakh-bogatstva-narodov-ITD639010/>

44. Лопатовська, О., Нікольчук, Ю., Бондарук, С. Основні засоби підприємства: методика аналізу та ефективність використання. *Трансформаційна економіка*, (5 (05), 75-81. URL:<https://transformations.in.ua/index.php/journal/article/view/67>

ДОДАТКИ

Додаток Б**Класифікація основних засобів згідно Податкового кодексу України**

Група	Види основних засобів	Мінімальний термін використання, років
1	Земельні ділянки	-
2	Капітальні витрати на поліпшення земель	15
3	Будівлі, споруди, передавальні пристрої	20 15 10
4	Машини та обладнання, з них: ЕОМ, АСУ, рації, мікрофони та інши	5 2
5	Транспортні засоби	5
6	Інструменти, прилади, інвентар	4
7	Тварини	6
8	Багаторічні насаження	10
9	Інши основні засоби	12
10	Бібліотечні фонди	-
11	Малоцінні необоротні матеріальні активи	-
12	Тимчасові споруди	5
13	Природні ресурси	-
14	Інвентарна тара	6
15	Предмети прокату	5
16	Довгострокові біологічні активи	7

Додаток В

Типова кореспонденція рахунку «Облік основних засобів»

№ п/п	Зміст операції	Дт	Кт
1	Введені в експлуатацію об'єкти ОЗ як виробничого призначення, так для виконання адміністративних та соціально-культурних функцій, отримані в результаті: Капітального будівництва Придбання чи виготовлення	103 10	151 152
2	Оприбутковані ОЗ, отримані як вклад в уставний капітал	10	46
3	Оприбутковані ОЗ отримані безплатно від юридичних та фізичних осіб	10	424
4	Оприбутковані не зараховані ОЗ виявлені при інвентаризації	10	746
5	Оприбутковані ОЗ отримані за рахунок засобів бюджету, позабюджетних фондів та ін..	10	48
6	Відображена вартість ОЗ, отриманих по договору фінансової оренди (лізінга)	10	531
7	Відображена сума зносу, придбаних безплатно ОЗ, які були в експлуатації.	10	131
8	Відображено збільшення початкової вартості об'єктів ОЗ на суму видатків, пов'язаних з покращенням об'єкту	10	151,152
9	Відображено збільшення початкової вартості ОЗ у зв'язку з дооцінкою	10	423
10	Списана сума зносу ОЗ при їх: Продажу Безплатній передачі Невідповідності критеріям признання активом	131 131 131	10 10 10
11	Відображений прибуток від продажу ОЗ	30,31, 377	742
12	Відображено зменшення початкової вартості ОЗ у випадку чергової уцінки на суму перевищення попередніх дооцінок над сумою попередніх уцінок	423	10

Типові форми первинної облікової документації з обліку основних засобів

№ з/п	Назва форми	Призначення
1.	ОЗ-1 "Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів"	Застосовується для оформлення зарахування до складу основних засобів окремих об'єктів, для обліку вводу їх в експлуатацію, для оформлення внутрішнього та зовнішнього переміщення основних засобів.
2.	ОЗ-2 "Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів"	Застосовується для оформлення приймання-здачі основних засобів із ремонту, реконструкції та модернізації. Зміни в технічному паспорті об'єкта, які пов'язані із капітальним ремонтом, реконструкцією та модернізацією.
3.	ОЗ-3 "Акт на списання основних засобів"	Застосовується для оформлення вибуття основних засобів (крім автотранспортних засобів) при повному або частковому їх списанні.
4.	ОЗ-4 "Акт на списання автотранспортних засобів"	Застосовується для оформлення списання автомобіля вантажного чи легкового, причепа чи напівпричепа при їх ліквідації.
5.	ОЗ-5 "Акт N про установку, пуск та демонтаж будівельної машини"	Застосовується в будівельно-монтажних організаціях для оформлення передачі, установки та пуску будівельних машин та наступного їх демонтажу і передачі машинопрокатній базі.
6.	ОЗ-6 "Інвентарна картка обліку основних засобів"	Застосовується для обліку всіх видів основних засобів, а також для групового обліку однотипних об'єктів основних засобів, які мають одне і те ж виробниче призначення, технічну характеристику та вартість.
7.	ОЗ-7 "Опис інвентарних карток по обліку основних засобів"	Застосовується для реєстрації інвентарних карток обліку основних засобів, складається в одному примірнику в бухгалтерії в разі виділення груп
8.	ОЗ-8 "Картка обліку руху основних засобів"	Застосовується для обліку руху основних засобів по класифікаційних групах. Заповнюється на основі даних інвентарних карток відповідних груп, використовується для звіту з руху основних засобів.
9.	ОЗ-9 "Інвентарний список основних засобів"	Застосовується для пооб'єктного обліку основних засобів за місцем їх знаходження (експлуатації) по матеріально відповідальних особах.
10.	ОЗ-14 "Розрахунок амортизації основних засобів" (для промислових підприємств) ОЗ-15 "Розрахунок (для будівельних організацій) ОЗ-16 "Розрахунок амортизації по авто автотранспорту"	Застосовуються для визначення суми амортизації основних засобів, що належить до нарахування у звітному місяці.